

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

Beste
Boeken juf
meester
2024

CANON
CULTUURCEL

cultuurkuur.be/boekenjuf

Inhoud

Voorwoord 01

Els De Letter 02

Meer en beter lezen: 06
'Volume is belangrijk.
Van teksten en van woordenschat'

Taalcompetentie centraal 08

Uitneembare leeskaarten 23

Het kleine geluk van Lucas Suykens: 31
illustraties als speeltuin

Kaatje Van Den Driessche 32

'Luisteren moet je leren': 35
5 fases van een slimme
luisteropdracht

De uitreiking 51

Sofie Glorieus 10

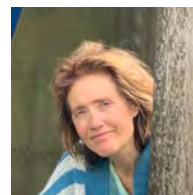
De Leesjury op school 13

Ria Peeters 38

Tips om succesvol interactief 40
voor te lezen

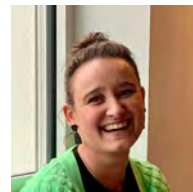
Alles komt goed, altijd: 42
van voorlezen naar
filosoferen en
zelf creëren

Marianne Flour 16

Hoera, poëzie! 19

Twee keer taal, twee keer anders 20

Valérie Desautez 46

Kijk dan toch! De weg naar
vertraging en tevredenheid 48

Voorwoord

16 mei 2023 was een unieke dag in mijn leven. Tijdens een doodgewone lesdag valt een cameraploeg binnen. De klas op z'n kop, niet enkel mijn hart maar ook mijn mailbox vol. Vol complimenten, waardering en erkenning. Waanzin!

ONDERBOUWD

Ik ben en voel me 'gewoon' juf Maaïke. Leerkracht in het vijfde leerjaar op een fijne dorpschool in een warm en hecht team, waar we onze slogan *Met de tijd mee* elke dag uitdragen. Vanuit die passie gingen we een aantal jaar geleden op zoek naar een nieuw, fris, actueel leesbeleid. Gesteund door de wetenschappelijk onderbouwde theorieën van Leerkracht-Leeskracht maakten we schoon schip en namen we onze ganse werking kritisch onder de loep. Leerlingen, ouders en collega's kregen een stem via een nulmeting. Met die input ging ons team aan de slag. Welke acties plannen we op korte termijn, welke vragen meer tijd om te realiseren en hoe (her)zien wij onze visie en missie op lezen op de Horizon? Welke rol spelen boeken in de klaswerking? Die inspanningen werden gepland, uitgevoerd, opgemerkt en opgepikt.

DAAROM ...

Niets overtreft het gevoel als een leerling enthousiast vraagt wanneer je weer gaat voorlezen. Of wanneer je hart een sprongetje maakt als je lezer en boek juist kan matchen. Even het rekje 'Nieuw binnen' in de bibliotheek screenen en een boek als eerste lezen. De geur van een nagelnieuw boek of het knisperen van een bladzijde in een prentenboek als je die met een groot handgebaar omslaat. Daarvoor doen we het. Maar de erkenning die je krijgt als het werk en de inspanning die je rond lezen levert, zich vertalen in een nominatie is ook onbeschrijfelijk ...

Ik lees al jaren enthousiast het magazine. Ik haal de leeskaarten uit de middenkatern, markeer interessante passages in interviews, ga leestips af en kijk wat de uitgeverijen aan nieuw leesvoer hebben of knip ideeën uit en hang ze aan mijn prikbord. Boekenjuffen en -meesters zijn een ras apart. Je kan hen herkennen aan hun opbergbox of wasmand vol bibliotheekboeken bij de start van een nieuw thema. Aan hun zwak om in de boekhandel toch dat nieuwe jeugdboek aan te schaffen voor hun klas. Hun voorleesstem die menig luisterend oor weet te boeien met een uiterst spannende passage. Een leeslijst die steevast meerdere titels bevat. De accounts van auteurs, illustratoren, uitgeverijen en bibliotheken in de categorie 'Volgend' op sociale media.

MEEGEZOGEN

Wat gek is: de passie voor lezen en boeken brengt je als het ware in een *boekenvortex*. Onbewust word je erin meegezogen. Een nauwer contact met de bibliotheek, scholen uit de scholengemeenschap die ook op de trein springen om hun beleid aan te passen, input op nascholingen die jouw werking blijft vernieuwen en actualiseren. Die wervelwind bracht me dit jaar ver buiten de 4 muren van de klas. Hij bracht gepassioneerde collega's, motiverende docenten en parels van praktijkvoorbeelden met zich mee.

Ik hoop dat ook jij als lezer van dit magazine overtuigd bent of overtuigd raakt van de (hoofd)rol die boeken in ons onderwijs kunnen spelen. Laat het jou en jouw leesbeleid verder inspireren. Want het ras van boekenjuf of -meester is nog lang niet uitgestorven ...

Maaïke
Beste Boekenjuf 2023

WINNAAR

Els De Letter

SCHOOL: klasleerkracht van De Ijsbrekers, de klas van de tweede graad van freinetschool De Loods in Gent

FAVORIETE KINDERBOEK: *Matilda*, Roald Dahl, De Fontein

‘ZOEK HET NIET TE VER. LEZEN SCHUILT VAAK IN EEN KLEIN HOEKJE’

Als kind was Els De Letter een ‘leesstrever’. Net als Roald Dahls *Matilda*. ‘Ik spiegelde me aan haar. Tot de telekinese toe’, lacht de Boekenjuf van 2024. ‘Ook de speciale band tussen leerling en juf vind ik mooi in dat boek.’ Samen met haar diverse leerlingengroep wil Els school maken. Dat doet ze met boeken als spiegels, waarin leerlingen herkenning en leesmotivatie vinden. En met boeken als vensters op een ongekende wereld.

‘Soms is een boek als een Zwitsers zakmes: je kan er **elk leerplandoel Nederlands aan koppelen**. Er was eens misschien van Kamiel De Bruyne is er zo eentje. Ik lees eruit voor en laat leerlingen nadien in groepjes nadenken of het verhaal al dan niet waar is. Ze formuleren argumenten en stellen hun conclusie voor. Soms zoeken ze nog extra informatie op of schrijven ze een gelijkaardig verhaal over zichzelf. Zo goed als alle doelen Nederlands komen dan aan bod.’

‘Voorlezen is sowieso een van mijn stokpaardjes. Voorleesweek hier op school? Die leeft een hele maand. **Boeken met korte verhalen zijn ideaal voorleesvoer**. De *avonturen van de dappere ridster* van Janneke Schotveld haal ik geregeld boven. En daar hoort altijd een leerling bij die het verhaal uitbeeldt. Ook *Govert* van Pieter Koolwijk leeft al een heel schooljaar in onze klas. Zo’n lang verhaal zorgt voor gezellige voorleesmomenten. Zelfs op zoeklessen. “Missie afbreken” hoor ik soms op de speelplaats. Geweldig als een quote uit een boek zo begint te leven!’

‘**Van het vaste leeskwartier hebben wij een leeshalfuur gemaakt**. Zie het als een combo van kwartierlezen en LIST-lezen. Ik lees eerst een stuk uit een boek voor. Dan geef ik een leesvraag mee, zoals “Wat zou de favoriete plek van je hoofdpersonage kunnen zijn?” Op die vraag proberen de leerlingen een antwoord te bedenken, terwijl ze zelf lezen. Uiteraard praten we over hun antwoorden in duo’s of met de hele klas na.’

‘**Als je thuis genoeg boeken, blaadjes en raadsels laat slingeren, dan kom je sneller tot lezen dan je denkt.**’

‘Die leeshalfuren zijn ook voor mezelf een rustpunt in de lesdag. Met een jazzmuziekje op de achtergrond en een koffie in de hand loop ik rond voor individuele gesprekken of lees ik zelf. Dan kijk ik naar die 24 leerlingen die allemaal rustig over een boek gebogen zitten en denk ik: dit is de mooiste job ter wereld.’

BOEKENBABELS

‘**Praten over boeken** is in mijn ogen de beste leesbevordering. Gewoon tijd maken om te babbelen over wat ze aan het lezen zijn, het boek aan elkaar voorstellen, in de kring enthousiast aanhalen welk boek je zelf aan het lezen bent ... Zo leven boeken veel meer en merk je vaak een grotere motivatie om ook dat ene boek te lezen. Het is dus niet heel ingewikkeld.’

‘**Hoe meer ze in boeken opzoeken, hoe meer die boeken beginnen te leven.**’

‘Ook intensief bezig zijn met een inhoudelijk thema en daar veel boeken aan koppelen, zorgt voor veel leesmotivatie. Voor een project rond Egypte vertrokken we vanuit een onderzoeksvraag. Het antwoord mochten de leerlingen alleen in boeken opzoeken. Geloof me, dat is moeilijker dan op een tablet. Maar hoe meer ze zochten en lazen, hoe meer die boeken begonnen te leven. Bovendien hebben ze met alle gevonden info ook een docutoneel gemaakt.’

TOEGANKELIJKE SCHOOLBIB

‘**We hebben veel boeken in onze klas**, maar ook in de Leezy-hoek, onze schoolbib, kunnen leerlingen boeken uitleenen. Die staat op een centrale, toegankelijke plaats. Zo maken we meteen duidelijk dat de school inzet op taal en lezen. Het levert ook mooie verrassingen op: een leerling die in de klas meer rondkijkt dan leest, blijkt in de Leezy-hoek spontaan en op een lieve, goede manier voor te lezen aan kleuters.’

‘Ik heb veel tijd besteed aan boeken labelen en de uitwerking van een uitleensysteem voor de Leezy-hoek. Toch benadruk ik graag dat alles **de kracht van een team** is. Als je de enige trekker bent, dan laat je het na een tijdje ook los.’

'Mogen we nieuwe boeken aankopen, dan beslissen we ook samen met de leerlingen wat we bestellen. We kijken op Boekenzoeker, vragen ons af wat we al hebben, wat niet en wat we graag lezen. Iedereen doet suggesties. Samen met de leerlingen school kunnen maken, vanuit gelijkwaardige posities. Dat is mijn manier van lesgeven.'

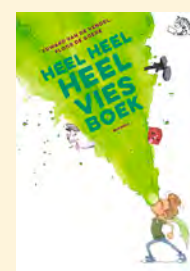
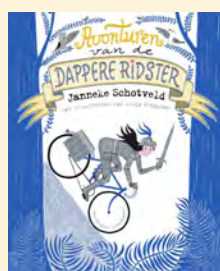
'Ook belangrijk bij de aankoop: diversiteit in boeken, dus met **hoofdpersonages die niet per se blank en hoogopgeleid zijn**. Je vindt ze gelukkig steeds meer. Ze zorgen ervoor dat ook een moslimkind herkenning in een goed verhaal vindt. Die spiegels zijn net zo belangrijk als de vensters die een ruime blik op de wereld bieden.'

'Verder zorg ik er ook voor dat elke leerling een boek op zijn leesniveau vindt, maar ook dat hij er een inhoudelijke klik mee heeft. Moeizame lezers willen **echt iets anders dan 'Miep eet koe'**'. Vlotte, leuke, behapbare boeken als *Heel heel heel vies boek* en *Miss Eenhoorn* van Edward van de Vendel doen trouwens in de hele klas de ronde, niet alleen bij de moeizame lezers.'

VAN LICHT DEPRESSIEF NAAR STRIJDVAARDIG

'Onze school heeft een leesbeleid dat kadert binnen een ruimer talenbeleid. Toen we meer diversiteit, meer meertaligheid zagen, zijn we vormingen beginnen te volgen, informatie gaan zoeken, ouders gaan bevragen ... Taal vinden we een belangrijke sleutel om als mens te kunnen functioneren in de maatschappij: je moet jezelf kunnen uiten en informatie begrijpen.'

IN DE BOEKENKAST VAN JUF ELS

Je moet bovendien ook **goed in je vel zitten om tot leren te komen**. Op die overtuiging is ons lees- en talenbeleid gestoeld. Een van onze prioriteiten was het technisch lezen. We hebben op dat vlak heel wat inspanningen gedaan. Die loonden, maar nu merken we dat we weer op een plafond stoten en een tandje bij moeten steken. Daarom las ik *Technisch lezen in een doorlopende lijn*. Eerst werd ik licht depressief, nadien strijdvastig (*lucht*). Ja, we moeten als school weer **meer expliciet aan technisch lezen doen**. Ik zet nu elke week een leesmoelijkheid in de kijker. Die herhalen we regelmatig.'

UPS EN DOWNS

'Ouderbetrokkenheid? Dat is een verhaal van ups en downs. Op concrete vragen gaan ze makkelijk in. Zo lazen de ouders van de ouderraad bij de start van Jeugdboekenmaand voor aan de schoolpoort. We organiseerden ook een minder succesvolle sessie rond voorlezen voor ouders. Twee jaar geleden, bij de start van het schooljaar, kwam iemand kort het belang van lezen en voorlezen thuis uitleggen. Zo sijpelt hopelijk het besef in dat lezen niet enkel iets is wat op school gebeurt, maar heel graag ook thuis.'

'Praten over boeken is in mijn ogen de beste leesbevordering.'

'Dat thuis lezen wordt in de hoofden van ouders al snel een grote opdracht. Maar **lezen schuilt ook in een klein hoekje**. Als onze peutertjes naar het toilet gaan, moeten ze op een bankje wachten. Daar staat nu ook een bak met prentenboeken. Nu zitten ze te bladeren terwijl ze wachten. Dus als je genoeg boeken, blaadjes en raadsels laat slingeren thuis, dan kom je sneller tot lezen dan je denkt. Je moet het echt niet te ver zoeken.'

BOEKENZOEKER IN DE KLAS

Boekenzoeker - een initiatief van Iedereen Leest - helpt je om boekentips op maat te zoeken voor kinderen en jongeren **tussen 0 en 18 jaar**. Op de website vinden ze via een aantal heel eenvoudige zoekcriteria zoals interesses, voorkeuren, leeftijd en thema's boeken die bij hen passen, maar ontdekken ze ook genres en titels waarmee ze minder vertrouwd zijn. Als leerkracht vind je er ook handige lijsten rond verschillende thema's. De boekentips op Boekenzoeker zijn een brede en kwalitatieve selectie uit het aanbod, nauwkeurig samengesteld door een deskundige redactie. Een veilige én handige website voor in de klas.

boekenzoeker.be/boekenzoeker-de-klas

Wil je een lading verse boekentips krijgen voor één bepaalde doelgroep? Volg dan de gratis **Boekenzoeker-webinars**. In een uurtje tijd licht een Iedereen Leest-collega het recente aanbod toe. Inschrijven kan via boekenzoeker.be.

Breng cultuur in je klas

Sterk cultuuronderwijs biedt heel wat mogelijkheden om talenten, culturele en creatieve vaardigheden van leerlingen te ontdekken en te stimuleren. Door lessen cultuurrijk te benaderen krijgen de leerlingen meer betekenis. Door te reflecteren en te verbeelden zet je jongeren creatief in gang. En versterk je hun **cultureel bewustzijn en culturele expressie**. Dat kan in alle leergebieden. Cultuur is dus onderdeel van elk vak.

cultuurkuur.be/cultureel-bewustzijn

LESTIPS VAN ELS

EEN METER OF PETER VOOR ELK NIEUW BOEK

'Een nieuw boek stel ik kort voor in de klas. Eén leerling mag het als eerste lezen en promoot het nadien in de klas. Op een forum met de hele school krijgen die boekenpeters of -meters een diploma. Hun foto komt in de bib en in het boek komt er een sticker met hun naam. Zo weet iedereen bij wie ze terecht kunnen als ze inhoudelijke vragen hebben. Het is een leuke manier om nieuwe boeken te introduceren.'

EEN LEESCOACH VOOR ELKE LEERLING

'Op schoolniveau werken we in het eerste en tweede leerjaar met een leescoach. Zo zorgen we ervoor dat elke leerling een volwassene heeft die kan helpen met lezen. Lukt dat thuis? Fijn. Als dat niet zo is, dan wordt er op school met de leerling gelezen, door een leerkracht, door een oudere leerling of door een vrijwilliger van een huiswerkbegeleidingsorganisatie. Zo lezen die eerste lezers nog elke dag naast de les.'

STUUR EENS EEN MAIL NAAR DE SCHRIJVER OF ILLUSTRATOR

'Het ei van oom Trotter heb ik net niet helemaal voorgelezen. We hebben toen zelf een vervolgverhaal geschreven. Dat hebben we naar Marc de Bel gemaild. Toen die antwoordde, wou iedereen een boek van hem lezen. Hetzelfde gebeurde met de illustrator van *Morris*, Sebastiaan Van Doninck. Zijn antwoord bracht de leerlingen in de zevende hemel.'

Met **Kunstkuur** voeg je de kennis van de academie toe aan jouw schoolteam!

Tijdens een driejarig traject delen een leerkracht en een dko-docent samen de klasvloer. Zo leren beide leerkrachten van elkaar. En breng je je lessen op een meer betekenisvol en hoger niveau. Je vergroot het cultureel bewustzijn en stimuleert de culturele expressie van je leerlingen.

'Ik hoop dat de leerkrachten door deze samenwerking begrijpen dat iedereen creatief is. Ook zichzelf. Dat ze weten hoe ze openheid en veiligheid creëren, zodat iedereen in de klas zijn creativiteit durft te ontdekken.'

Sarah Bourgois – Jetse academie Muziek–Woord–Dans in Jette

'Dans was voor mij een vaste choreografie aanleren en zeggen wat ze moesten doen. Ik wist wel dat dans zoveel meer is dan dat, maar kon het nog niet in de praktijk brengen. Het was daarom heel verrijkend om te zien welke ideeën experts daarover hebben, hoe ze die omzetten naar het klasgebeuren. Op vlak van drama voelde ik me voorheen al wat zekerder. En toch merk ik dat ik ook daar grote stappen voorwaarts zette. Ook omdat de leerlingen nu zelf al beter weten waar ze op moeten letten en hoe ze samen spelen. Niet alleen ik sta dus verder, ook de leerlingen.'

Juf Daisy Maes – GO! BS De Goudenregen in Ganshoren

MEER EN BETER LEZEN: ‘VOLUME IS BELANGRIJK. VAN TEKSTEN EN VAN WOORDENSCHAT’

Jordi Casteleyn, hoofddocent Vakdidactiek Nederlands aan de Universiteit Antwerpen en voorzitter van de werkgroep Leesoffensief Onderwijs 2.0 van de Vlaamse overheid, hoopt dat het langetermijnperspectief van het huidige Leesoffensief helpt om blijvende inspiratie te bieden. Tegelijk droomt hij dat het initiatief op termijn overbodig wordt.

‘Met het Leesoffensief willen wij schoolteams inspireren, maar hen ook overtuigen dat hun praktijk interessant kan zijn voor anderen. We moeten meer durven uitpakken met wat we goed doen in plaats van te blijven hameren op wat misloopt. Tegelijkertijd moeten we ambitieus zijn. We mogen ook kritisch voor onszelf zijn, het werk is niet af.’

‘Ik vind samenwerkingsverbanden en kennisdeling heel belangrijk, maar het lijkt me niet aangewezen dat onderzoekers voortdurend bovenaan de ladder naar beneden staan te roepen dat het anders moet. Het mag geen top-downshow zijn met een gids die alles strak aflijnt. En dan moet ik ook wel in eigen boezem durven kijken. Door het heel precies te willen formuleren, ontstaat wel eens de indruk dat er maar één juiste weg is.’

KENNISDELING

‘Zowel onderzoek als praktijk is belangrijk. Ik hoop dat er op termijn van onderuit een soort grassroots-beweging van leerkrachten kan ontstaan die zichzelf informeert en ondersteund wordt door wetenschap.’

‘Enkele jaren geleden organiseerden we een studiedag. Na afloop bleef ondanks het mooie weer een grote groep leerkrachten hangen om extra vragen te stellen. En terwijl ik met hen in gesprek ging, dacht ik: hoe komt het nu dat sommige mensen met hetzelfde beroep en dezelfde bezorgdheden op nog geen 50 kilometer van elkaar werken, en pas op zo’n studiedag elkaar leren kennen en elkaar kunnen informeren over hoe zij het op hun school aanpakken?’

‘De vraag is: hoe optimaliseren we die kennisdeling? Naar zo’n studiedag komt een minderheid. Hoe zorgen we voor een goede doorstroming van informatie? Dat faciliteren moet van het beleid komen, maar laten we ons niet blindstaren op het regeringsbeleid alleen. Er zijn zoveel beleidsniveaus, en het belangrijkste is wellicht het beleid op schoolniveau.’

‘Veel staat of valt met de directie van een school. Je hebt leerkrachten nodig die samen de kar trekken, maar ook een directie die kansen geeft aan nieuwe ideeën en deze collega’s ondersteunt. We onderschatten de kracht van directies. Sommige zijn echte voorlopers die dingen willen veranderen, en andere zijn meer afwachtend. Natuurlijk moeten ze allemaal de tijd krijgen om bekend te raken met evidence-informed onderwijs en om hun praktijk te veranderen.’

EEN MUUR VAN TAAL

‘Vroeger stond er soms een echte muur van taal tussen leerlingen en de doelen die ze moesten bereiken. Bij wijze van spreken moest je behoorlijk wat kennis van zinsontleding hebben om bijvoorbeeld een tekst uit een handboek biologie te begrijpen. Als een leerling voor een vak wou slagen, moest die wel teksten studeren. Er was bijna geen andere optie.’

‘Vanuit de pedagogie is daar een goed bedoelde reactie op gekomen. Er kwamen alternatieve manieren om de doelen van een vak te bereiken. In die muur van taal werden overal poortjes aangebracht, waardoor je minder met het lezen van teksten geconfronteerd werd. Ergens begrijp ik dat. Men wou de lat niet lager leggen, men wou vooral dat meer leerlingen meer doelen konden bereiken. Helaas is daardoor wel de aandacht voor teksten verminderd, want die taalmuur was plots minder aanwezig.’

‘Maar die taalmuur kan je natuurlijk niet volledig wegdenken. Zeker in het secundair onderwijs zit je met onderwerpen waarvan de complexiteit enkel via lange teksten goed weergegeven wordt. Spijtig genoeg zitten er dan leerlingen in de B-stroom secundair onderwijs die onvoldoende in staat zijn om op een adequate manier met die complexe taal om te gaan.’

‘Laat lezen ook onderdeel zijn van niet-talige leergebieden.’

‘Is lezen vandaag de dag moeilijker geworden door de verregaande digitalisering van onze samenleving? Ik geloof dat niet, want dit fenomeen is niet uniek voor onze regio. Bovendien zijn goed ontwikkelde digitale middelen ook maar dragers van informatie. Maar let op, bij jonge kinderen blijft papier belangrijker dan het digitale.’

‘Uit onderzoek leren we dat wanneer een tekst gemakkelijker wordt gemaakt dan ze origineel was, ze dan ook meteen moeilijker wordt voor mensen die niet zo goed kunnen lezen. Bovendien zijn leesstrategieën die we de leerlingen meegeven, vooral nuttig bij die moeilijke teksten. Beter te moeilijk dan te gemakkelijk dus. Moeilijk, maar wel haalbaar uiteraard.’

LEZEN IS NORMAAL

‘Ik durf wel eens jaloers door de metro van Londen of Parijs lopen en me vergapen aan die grote posters waarin boeken worden aangeprezen. We moeten dat niet kopiëren, maar het feit dat je dat bij ons veel minder ziet, zegt volgens mij veel over onze houding ten aanzien van lezen. We moeten ernaar streven dat lezen en schrijven overal aanwezig zijn in de maatschappij. Binnen het onderwijs moet dat gewoon een logisch gegeven zijn, niet iets waar je voor of tegen bent.’

‘Je hoort wel eens dat leerlingen op school heel weinig moeten lezen, bijvoorbeeld één korte tekst per dag, terwijl ze de rest van die dag informatie op andere manieren verwerven. Maar volume is belangrijk wanneer het om lezen gaat. Leerlingen moeten leeskilometers maken: hoe meer ze lezen, hoe beter. En dan is het natuurlijk fijn dat ze buiten de les extra boeken lezen, maar laat lezen ook onderdeel zijn van talige domeinen

in andere leergebieden. Koppel daar woordenschat aan. Zorg voor een samenhang tussen de thematiek en de woordenschat in zo'n tekst. Niet alleen het volume van teksten, maar ook het volume van woordenschat is belangrijk.'

LEES- EN TAALBELEID

'Waar we vaak te weinig aandacht voor hebben, is de transfer tussen lezen en schrijven. Lezen is fijn en noodzakelijk, maar zetten we daarnaast voldoende in op schrijven? Tijdens de PIRLS-test wordt er bijvoorbeeld gevraagd om een reden te geven voor een actie van een personage uit het tekstfragment. Als de leerlingen al eens zelf een verhaal schrijven, is het gemakkelijker om die vraag te beantwoorden.'

'Begin al vanaf het kleuteronderwijs om leerlingen te laten wennen aan de basis van geschreven taal, bijvoorbeeld de fysieke handeling van het schrijven van een letter. Natuurlijk moeten ze nog niet leren schrijven. Maar wanneer kinderen al snel kennismaken met letters en klanken, wanneer hun fonemisch bewustzijn wordt gestimuleerd in een context vol kennis en woorden, als ze een expliciet aanbod in mondelinge taalvaardigheden krijgen, dan is de kans groter dat ze later sterke lezers zullen worden. Natuurlijk moet het een doorgaande lijn zijn, tot en met het secundair onderwijs.'

'In het onderwijs ligt de focus eerder op het oplossen van problemen en minder op het vermijden ervan. Remediëring is uiteraard goed, maar preventie is nog sterker. Bij remediëring krijgen leerlingen vaak geen tweede kans meer om toe te passen wat ze geleerd hebben. Bij preventie staan deze leerlingen net sterker aan de start. Je zet dan ook in op betrokkenheid, want deze leerlingen voelen zich niet gestigmatiseerd omdat ze iets niet kunnen. Ik lees in de acties van de boekenjuffen veel flankerende maatregelen, fantastisch, maar ik hoop dat die acties ingebed zijn in een structurele klas- en schoolpraktijk. Enkel inzetten op remediëring en preventie negeren is niet goed.'

'Hoe jonger de kinderen, hoe algemener die preventie ook is. De basis van taal is dezelfde voor elk kind. Daardoor is het ook vaak eenvoudiger toe te passen, dan achteraf gericht te gaan remediëren. Als zou blijken dat een kind toch geen directe nood aan die preventie had, dan heb je de basis van dat kind verbreed, en ook dat is positief.'

MONITOREN

'Evaluatie bezet een belangrijke plaats in het leven van leerkrachten, maar het roept tegelijkertijd veel vragen bij hen op. Ik begrijp dat, gevalideerde toetsen ontwikkelen en die interpreteren is erg moeilijk.'

'Maar wat leerkrachten wel goed kunnen, is oordelen over wat hun leerlingen wel en niet kunnen. Je hebt hiervoor niet altijd een klassieke toets nodig. Laat bijvoorbeeld een leerling een tekst voorlezen. Je hoort dat iemand niet pauzeert bij een leesteken, dat er geen intonatie wordt ingezet om een tekst spannend te maken of dat ze gewoon niet weten waarover de tekst gaat. Soms missen ze zelfs de technische vaardigheid om letertekens in klankvormen om te zetten.'

'Op dat moment wordt monitoring belangrijk en dat gaat breder dan pure evaluatie. Waar worstelen leerlingen specifiek mee? Hoe kunnen we hen sterker maken? Laat de leerlingen na enkele maanden opnieuw zo'n tekst voorlezen. Zijn ze verbeterd?'

'Ik vind het heel mooi dat al die boekenjuffen zo hard werken aan leesmotivatie. Het is erg belangrijk dat leerlingen ook

genieten van teksten en ondertussen een stuk cultuur meekrijgen. Ik kwam als kind zelf uit een klassiek arbeidersgezin. Wij gingen niet vaak op reis en gingen niet naar de muziekschool, maar mijn moeder nam me wel voortdurend mee naar de bibliotheek. Het was daar dat ik een heel wereldbeeld meekreeg. Als leerlingen dat niet van thuis meekrijgen, is het belangrijk dat ze het via boeken, via de klas, wel meekrijgen.'

'Door teksten te lezen, worden leerlingen ook sterker in voorspellend lezen. Zo leer je wat je als lezer kan verwachten, bijvoorbeeld wanneer het plots begint te onweten in een horrorfilm. Daarom pleit ik ervoor om leerlingen zoveel mogelijk aan het werk te zetten: laat ze lezen en spreken, laat ze schrijven en hou in de gaten of ze beheersen wat de belangrijkste zaken in een tekst zijn.'

'Zowel onderzoek als praktijk is belangrijk. Ik hoop dat er op termijn van onderuit een soort grassroots-beweging van leerkrachten kan ontstaan die zichzelf informeert en ondersteund wordt door wetenschap.'

'Maar focus niet te hard op monitoring alleen. Stel je voor dat je de Ten Miles van Antwerpen wil lopen: moet ik me dan eerst uitgebreid laten screenen in een universitair ziekenhuis of kijk ik eerst eens of mijn basispakket wel in orde is? Met andere woorden: je hebt niet altijd een test nodig die perfect in orde is om te weten dat je goede schoenen nodig hebt en dat je gezond moet eten. Ook in leesonderwijs weten we wat werkt: instructie in lezen, instructie in schrijven, instructie in de relaties die de lezer legt in de tekst, via verwijs- en signaalwoorden tussen zinnen en tussen een tekst en de wereld.'

TAALCOMPETENTIE CENTRAAL

Jan Rijkers is voorzitter van de Vlaams-Nederlandse Taalraad, het adviesorgaan dat voor de Taalunie invulling geeft aan de visie op het onderwijs van Nederlands in Vlaanderen en Nederland: 'We moeten werken aan het hele, brede taalgebied binnen Nederlands.' Hoe dan? Een actieplan met aandacht voor effectief taalbeleid geeft richting.

'Enthousiaste juffen of meesters helpen om leerlingen aan het lezen te krijgen en te houden. Ik wil dan ook uitdrukkelijk de Beste Boekenjuf en de andere genomineerden feliciteren met hun inspanningen. Maar daarmee zijn we er nog niet: er is wel meer nodig dan alleen aandacht voor leesmotivatie. Onderzoek laat duidelijk zien dat leesmotivatie alleen niet automatisch leidt tot leesbegrip. Lees de inspiratiegids *Les in lezen* er maar op na. Daarin komt de rol van leesmotivatie doorheen het groeiproces naar leesvaardigheid en de verhouding tot andere componenten van effectief leesonderwijs aan bod. Internationale onderzoeken als PISA en PIRLS, en recent ook de Vlaamse toetsen, tonen aan dat extra aandacht voor leesbegrip in deze tijd extra nodig is.'

'Naast leesmotivatie en leesbegrip moeten we werken aan het hele, brede taalgebied binnen Nederlands. Daarom roept de Taalraad op tot aandacht voor taalcompetentie. Taalcompetentie omvat alle kennis, vaardigheden en attitudes op het gebied van taal, samen en geïntegreerd, om daarmee de taal optimaal te kunnen gebruiken, in alle situaties waarin je taal nodig hebt. Om kennis van de wereld te verwerven, om gesprekken te kunnen voeren, om informatie uit teksten te kunnen halen, om te genieten van literatuur, om jezelf te ontwikkelen.'

ELK ASPECT VAN TAAL TELT

'Ook bij de andere taaldomeinen bestaan grote zorgen over het niveau van onze leerlingen. We merken dat zowel voor schrijven, luisteren als spreken aandacht en actie nodig is. Daarom willen we de aandacht verruimen naar taalcompetentie. Extra belangstelling voor taalcompetentie zorgt ook voor meer samenhang. De leerlingen leren op deze manier alle aspecten van hun taal veel beter te gebruiken in praktische en voor hen doelmatige situaties.'

Taalcompetentie omvat alle kennis, vaardigheden en attitudes op het gebied van taal, samen en geïntegreerd, om daarmee de taal optimaal te kunnen gebruiken, in alle situaties waarin je taal nodig hebt.'

'Gelukkig las ik in de interviews met de genomineerde juffen dat de meesten van hen ook een rol spelen bij het lees- en taalbeleid op hun school. Dat is goed. Dat moet echt op alle scholen ingang krijgen. En liefst snel en intensief, dat hebben onze leerlingen echt nodig.'

ACTIEPLAN VANUIT DE TAALRAAD

'We hebben met de Taalraad een aantal acties voorgesteld om leerkrachten en schoolteams te ondersteunen bij de ontwikkeling van taalonderwijs, gericht op taalcompetentie. Acties die inzetten op de taaldidactiek in de opleidingen, die leerkrachten ondersteunen bij hun start in het (taal)onderwijs, en die schoolteams ondersteunen. Alle partijen die samen school maken, moeten zich engageren om in samenwerking die ondersteuning voor de leerkrachten te bieden. De acties worden verder geconcretiseerd in vijftien doelgerichte interventies. Samen vormen ze de randvoorwaarden waarbinnen onderwijs gericht op de ontwikkeling van taalcompetentie kan floreren. Een van die acties gaat over lees- en taalbeleid. Schoolteams moeten worden geholpen om de verbeteringen in het taal- en leesonderwijs met beleid op te zetten en aan te pakken. Er is nood aan een zorgvuldige invulling van dat taalbeleid.'

CRITERIA EFFECTIEF TAALBELEID IN DE MAAK

'Daarom formuleert de Taalraad, mede op verzoek van de Vlaamse overheid, criteria voor een effectief taalbeleid. De Taalraad bespreekt ook met de Vlaamse onderwijsinspectie in hoeverre die criteria al opgenomen zijn in het toezichtkader van de onderwijsinspectie en hoe ze daar nog sterker in verankerd kunnen worden. De criteria moeten helder en praktisch worden geformuleerd en gericht zijn op beleid en onderwijspraktijken. Bij de criteria komen ook praktische kijkpunten, een soort kijkwijzer, als bijkomende inspiratie voor leerkrachten en schoolteams voor een sterk taalbeleid. Kris Van den Branden, vicevoorzitter van de Taalraad, schrijft in zijn blog *Duurzaam Onderwijs* van juni '24: "De leraren moeten zich gesteund voelen door de criteria om samen als team de resultaten van hun leerlingen te bekijken en te interpreteren en te plaatsen in het bredere beleid van de school, om samen hun huidige onderwijs kritisch te bekijken, samen bij te sturen en acties ter verbetering te ontwerpen en uitvoeren, en wat goed is, te behouden en consolideren."

'We willen in het najaar van 2024 in overleg met de pedagogische begeleidingsdiensten (PBD's) het resultaat van dat werk evalueren op praktische bruikbaarheid voor de schoolteams. We streven ernaar dat we in het voorjaar van 2025 samen met de PBD's aan de scholen kunnen laten zien hoe de kijkwijzer eruitziet, en hoe scholen die kunnen gebruiken. Daarbij zouden de PBD's dit proces kunnen opvolgen en ondersteunen. De onderwijsinspectie zal bij schoolbezoeken haar aandacht voor de criteria voor effectief taalbeleid waar nodig nog versterken vanuit haar controlerende en stimulerende rol.'

Les in lezen. Inspiratiegids voor effectief leesonderwijs in het kleuter-, lager en secundair onderwijs:
uantwerpen.be/nl/projecten/les-in-lezen/inspiratiegids

Actieplan *Samen sterk voor taalcompetentie:*
taalunie.org/publicaties/220/samen-sterk-voor-taalcompetentie

BOEKENTIPS VAN DE JURY

FILMS DIE NERGENS DRAAIEN

Een bekroond boek dat zowel jongere als oudere lezers kan boeien. Een origineel verhaal met diepe emotionele lagen. De hoofdrolspeelster Cato is een eigenzinnig meisje van twaalf jaar dat op zoek gaat naar antwoorden over haar verleden. Goldewijks schrijfstijl, gekenmerkt door humor en verrassende metaforen, leest vlot. Zijn beschrijvingen van Cato's 'omgekeerd kijken' – waarbij ze niet naar de voor de hand liggende dingen kijkt, maar juist naar wat ernaast ligt – geven het verhaal een bijzondere en verfrissende diepte.

Films die nergens draaien | Yorick Goldewijk Ploegsma | ISBN 9789021681825 | 10 tot 12 jaar

GIJ BRENGT MIJN VREDE NIET

Na het bejubelde *Fort Fiktori* vertelt dit verhaal het relaas van een ongewone vriendschap tussen twee tieners ten tijde van de Tweede Wereldoorlog. Freek is trots lid van de Hitlerjeugd, Rosa's familie zit in het verzet. Hun vriendschap wordt al snel verboden, gelukkig nadert het einde van de oorlog. Maar dan gaat alles onherroepelijk mis. Een aangrijpend oorlogsverhaal over vriendschap, verraad, blinde haat en verdriet.

Gij brengt mijn vrede niet | Mark Tijsmans Pelckmans | ISBN 9789463106467 | 10 tot 12 jaar

FEMINA SAPIENS

Meisjes spelen minder dan jongens een hoofdrol in boeken. In dit boek wordt de geschiedenis van de mens vanuit een vrouwelijk standpunt verteld. Wist je dat het merendeel van de archeologische vondsten van vrouwen en kinderen zijn? Via de rijkelijk geïllustreerde pagina's neemt de auteur je mee langs heel wat vrouwelijke voorouders. Volg Ardi, Lucy, Denny, Jane Goodall, Margaret Murray en heel wat andere dames in het spoor van onze geschiedenis.

Femina Sapiens | Marta Yustos & Diego Rodriguez Robredo (ill.) | De Eenhoorn ISBN 9789462917699 | 9 tot 12 jaar

BOEKENTIPS VAN DE UITGEVERS

OP DE VRIENDSCHAP

Eekhoorn vindt een vreemd ding in het bos. Is het een steen, een oude ridderhelm of een omgekieperde boot? Maar wat is dan die norse stem die eruit komt? Een herkenbaar verhaal van geliefd illustrator Frank Daenen, een prentenboek over de universele thema's van vriendschap en het plezier van samenwerken.

Op de vriendschap | Mila Shan & Frank Daenen (ill.) | De Eenhoorn | ISBN 9789462917590 | 4 tot 6 jaar

DIVERSJES

Dit boek is een echte must-have voor in de klas! Deze poëziebundel met vrolijke prenten zit boordevol diversiteit waardoor iedere leerling zich erin kan herkennen. Een heerlijk boek vol vrolijke prenten over plusmama's, stoefpapa's, omama's, katten met kuren en muizen met slagroombaardjes. Een boek vol versjes vol woordengoochelarij, waaruit je kan blijven voorlezen.

Diversjes | Ine de Volder & Nelleke Verhoeff (ill.) | Clavis | ISBN 97890448 53155 | vanaf 4 jaar

DOKTER ANNA EN DE DIERENHELDEN

Op zoek naar een leuke reeks voor de dierenfans onder jouw leerlingen? In Dokter Anna en de dierenhelden volg je de avonturen van Emma, haar vrienden en haar oma dokter Anna die een eigen dierenartsenpraktijk heeft. Vriendschap en dieren helpen staan centraal in deze spannende en vlot geschreven boeken. Bovendien leer je als lezer ook bij over hoe je de dieren precies moet verzorgen.

Dokter Anna en de dierenhelden | Laurie Halse Anderson & Juliette De Wit (ill.) | Lannoo | ISBN 9789401499415 | 7 tot 9 jaar

LAUREAAT

Sofie Glorius

SCHOOL: klasleerkracht van het vijfde leerjaar en beleidsondersteuner op de Peter Benoitschool in Neder-Over-Heembeek

FAVORIEETE KINDERBOEK: *Eefje Donkerblauw*, Geert De Kockere, De Eenhoorn

‘ALS VOORLEZEN WEGVALT, DAN IS DE DAG SLECHT BEGONNEN’

Sofie Glorius weet hoe ze van haar leerlingen lezers kan maken. Door voor te lezen uit boeken die ze zelf kiezen bijvoorbeeld. Of door veel boeken aan te bieden en leesgesprekken te houden. Door niks te forceren. En door zelf mega-enthousiast te zijn! Resultaat? Voor de Leesclub en de Leesjury is het aanschuiven.

‘We profileren ons al langer als leesschool en zijn er de voorbije jaren ook echt in gegroeid. Leesrijk Brussel, een project met het Onderwijscentrum Brussel (OCB), ondersteunt ons daarin. Visieontwikkeling, de leeslust vergroten, het begrijpend lezen opkrikken en het luik van het technisch lezen: we nemen het allemaal onder handen.’

‘Uitdagingen daarbij? De meertaligheid. Ik denk dat het al 8 jaar geleden is dat ik een leerling met thuistaal Nederlands in de klas heb gehad. Maar ook: **een stabiele personeelsbezetting**. Die is nodig om dingen op schoolniveau te kunnen aanpakken. Anders vervagen goede intenties door voortdurende wissels. De komst van een nieuwe directie, die duidelijk de leeskaart trekt, zorgt hier voor een hoopvolle sfeer.’

‘Alles wat we doen, wordt nu goed opgevolgd en geborgen. We komen samen met het beleidsteam en kunnen zeggen: daar verwateren de leesgesprekken en hier staat het voorlezen niet vast op de planning. Met een leuke werkvorm op de personeelsvergadering frissen we dan het hoe en waarom weer op. Of ik geef tips. Of de collega’s komen hospiteren. Op zulke uitwisselmomenten proberen we erg in te zetten. Ze geven ons **de kans om kleine gelukjes te delen**.’

‘We stellen ambitieuze doelen, bieden rijke taal aan.’

‘De nieuwe directie gaf ons ook op voor Leesradar. Dat test het begrijpend leesniveau via digitale toetsen. Binnenkort hebben we de analyse van de resultaten. We gaan zo een goed zicht op de beginsituatie krijgen voor we volgend schooljaar met het begrijpend lezen verder gaan en de leerlijn van het technisch lezen erin verweven.’

OPRECHTE INTERESSE IN ELKAARS VERHALEN

‘Met de bib hebben we een warm contact. Toen we er dit schooljaar naar de auteurslezing van Vera Van Renterghem gingen, hingen mijn leerlingen aan haar lippen. Bij haar eerste

vraag al “Wie leest er graag?” gingen zo goed als alle vingers van mijn leerlingen de hoogte in. Ik glunderde. Bij haar tweede vraag “Wie leest er niet graag?” staken leerlingen uit andere scholen hun vinger in de lucht. Ik zag de blik in de ogen van mijn leerlingen: “Heu, die lezen niet graag? Hoe raar!”

‘Hoe ik ze zo ver krijg? Met leesgesprekken die we voeren na ons dagelijks leeskwartier waarin we vrij lezen. **De leerlingen zijn oprecht geïnteresseerd in elkaars verhalen**. Ook het voorlezen vinden ze geweldig. Het is de opener van de dag. In elke klas. **Ik lees voor uit een boek dat ze zelf kiezen**. Ze gaan resoluut voor spannende verhalen. Al hebben we ook al samen gehuild. Toen stoere Akkie stierf in *Achtste-groepers huielen niet* van Jacques Vriens bijvoorbeeld. Ze wilden ook de film zien, maar ze vonden het boek veel beter. Halleluja!’

‘Uiteraard praten we ook over het voorleesverhaal. Op het einde van het schooljaar hou ik er zelfs een grote leesquiz over. Dan voel je hoe sterk een verhaal heeft geleefd en hoeveel ervan blijft hangen. “Als het voorlezen wegvalt, dan is de dag slecht begonnen”, zeggen de leerlingen. Dat zegt alles.’

‘Saaie, droge, verplichte boekentaken geef ik niet. Dat is niet mijn stijl. Leerlingen kiezen zelf of ze een maquette maken

van het huis, dan wel Facebookprofielen over hun personages schrijven. Ik verplicht hen bij de presentatie ervan ook niet om vooraan in de klas te gaan staan. We gaan gewoon de klas rond. Zo valt er al meteen veel stress weg.'

FORCEER HET NIET

'In het begin is het soms wel zoeken naar boeken die aanspreken. Voor leerlingen en leerkrachten. "Die boeken interesseren ons niet, we willen manga's", hoor ik dan. Oké. **Dan koop ik 40 tweedehands manga's.** Twee weken lang lezen ze niks anders en stilaan beginnen ze door korte gesprekken in te zien dat de verhaallijn bijvoorbeeld maar magertjes is. Nadien kan ik *Het Leven van een Loser* van Jeff Kinney aanbieden en zijn we vertrokken. Vooral dat in gesprek gaan is belangrijk. En het moet ook wat van je afstralen natuurlijk.'

'Ik leer hun ook dat je een boek mag weggelassen als de schrijfstijl of het verhaal je niet aanspreekt. We discussiëren erover,

maar ik forceer het niet. Ziet een boek er saai of stom uit? Geef het toch eens een kans, want *never judge a book by its cover.*

AMBITIEUZE DOELEN

'Ons talenbeleid is een uitgebreid document. Speerpunten? We proberen de **transfer tussen alle leerdomeinen te maken** en trekken de kaart van voorlezen, tot in de oudste groep. We zetten ook in op thematiseren. Daarmee bedoel ik dat we vertrekken vanuit onze doelen van WO en kijken naar de interesses van de leerlingen. Nu zijn we bezig met politiek en verkiezingen. Dan zoeken we daar informatieve teksten over, bieden er de woordenschat rond aan, differentiëren op dat vlak, activeren de voorkennis, het preteachen komt aan bod ... We kiezen dus niet voor vereenvoudigde teksten en makkelijk lezen-boeken, want ook in het secundair zullen ze moeilijker teksten moeten doorworstelen. Tijdens het thematisch werken geven we de leerlingen ook de kans om een onderzoek naar een eigen interessepunt te starten.'

IN DE BOEKENKAST VAN JUF SOFIE

LESTIPS VAN SOFIE

LEESJURY

'Ik trek elke eerste maandag van de maand, na de studie, met een 15-tal leerlingen naar de bib om mee te lezen met groep 3 en 4 van de Leesjury. Alleen geraken de leerlingen er niet. Daarom ga ik mee. Op die bijeenkomsten wordt dan natuurlijk over de boeken gepraat. Echt zwaar gediscussieerd zelfs. Over de moeder van Mot (uit *Mot en de metaalvissers* van Sanne Roosenboom) bijvoorbeeld konden ze zich behoorlijk opwinden.'

WE LEZEN DE WERELD ROND

'Dit is de leukste leesbevorderende activiteit die we doen. Alle leerlingen uit onze graad houden daarvoor een leespaspoort bij waarin ze hun leeskilometers noteren. In het begin van het schooljaar hebben we een wereldreis samengesteld door bestemmingen uit te kiezen. Het reisschema hangt op een grote wereldkaart in de gang. We hebben in totaal al 68.836 kilometer gelezen met de twee klassen. Alle rode vlagjes zijn bestemmingen waar we geweest zijn. Daar maken we een padlet van met allerlei weetjes over die bestemming.'

LEESCLUBJE OP SCHOOL

'We hebben een leesclubje op school van leerlingen van het vijfde en zesde leerjaar. Zij promoten het lezen hier op school en nemen enquêtes over boeken en lezen af bij de leerlingen.'

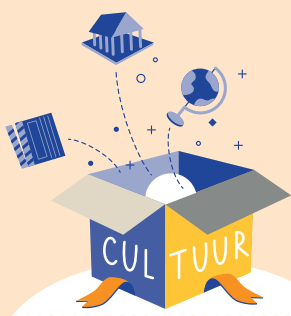
'We zetten in op uitwisselmomenten. Ze geven het team de kans om kleine gelukjes te delen.'

'Vroeger dachten we dat we niveauverlagend moesten werken omdat we nogal wat zwakkere leerlingen hebben. Tegenwoordig doen we het tegenovergestelde: we stellen ambitieuze doelen, bieden rijke taal aan. Dat is niet eenvoudig, want bij die teksten moet je in genoeg illustraties, filmpjes ... voorzien. Begin maar eens met het begrip 'volksvertegenwoordiger'. Maar ik juich als ze dan zeggen "Dat is dus een beetje zoals wij de vertegenwoordigers van de klas zijn bij de Leesjury?"'

EEN AUTEUR OP JOUW SCHOOL?

Kies uit meer dan 700 auteurs en illustratoren uit Vlaanderen. Je kan selecteren op basis van thema, leeftijd en genre. Bovendien kan je op de website gemakkelijk contact opnemen met de auteur en je korting van 100 euro aanvragen. Het handige stappenplan maakt van je auteurslezing een succes.

auteurslezingen.be

Ga gratis met De Lijn op stap met dynamoOPWEG

Elke week met je klas naar de bibliotheek? Een theaterbezoek voor de les mondiale vorming? Gaan kijken naar het verleden in een museum? Met **dynamoOPWEG** kan elke school gratis met De Lijn naar **culturele bestemmingen**. Met maximum 30 personen per rit en volgens de bestaande dienstregeling.

cultuurkuur.be/dynamoopweg

DE LEESJURY OP SCHOOL

Al meer dan 40 jaar is de Leesjury - een initiatief van Iedereen Leest - de grootste en leukste leesclub voor kinderen en jongeren. In het afgelopen leesjaar lazen meer dan 17.000 kinderen en jongeren tussen 4 en 18 jaar mee. In elke leeftijdscategorie lezen ze zes of acht boeken, bespreken ze die titels samen en bekronen ze op het einde van het leesjaar hun winnaars.

Waar de Leesjury oorspronkelijk vooral leesgroepen in bibliotheken telde, is er de laatste jaren een grote stijging van Leesjury-werkingen in scholen. Leerkrachten laten hun leerlingen - liefst op vrijwillige basis - meelezen, discussiëren en stemmen.

WAAROM OP SCHOOL?

Er zijn heel veel goede redenen om op school een Leesjury-werking op te zetten. Rijke verhalen lezen en daar plezier aan beleven heeft immers een sterk effect op het onderwijssucces. Zo tonen PIRLS-resultaten een verband tussen goed en graag lezen en de prestaties voor begrijpend lezen. En de Leesjury is een ideale manier om leesmotivatie bij leerlingen te stimuleren en hun de rijkdom van boeken te tonen. Bovendien gaat het om meer dan alleen lezen. De kinderen en jongeren leren ook boeken te vergelijken en te beoordelen. Daardoor leren ze ook dieper, kritischer en aandachtiger lezen. Tot slot zorgen de gevarieerde boekenlijsten van de Leesjury ervoor dat leerlingen ontdekken wat ze graag lezen en dat ze hun leesvoorkeuren ontwikkelen. Zo groeien ze als lezer.

IEDEREEN IS WELKOM

De Leesjury is er voor alle leerlingen die van verhalen houden, dus niet alleen voor de meest vaardige lezers. Het maakt niet uit hoe goed of hoe vaak de leerlingen lezen. Iedereen Leest zorgt voor ondersteuning en inspiratie voor de begeleiders en coördinatoren en de juryleden, zoals inspiratiefiches bij de boekenlijsten voor de begeleiders en Daisy-luisterboeken voor de leerlingen die moeite hebben met lezen. 'Geef leerlingen ook de keuze in welke groep ze willen meelezen', zegt boekenjuf Jesse Van De Kerckhove van basisschool De Plein. 'Leerlingen die meer moeite hebben met lezen, kunnen gerust beginnen in een lagere leeftijdsgroep en later alsnog overgaan naar hun leeftijdsgroep.'

VRIJWILLIG ENGAGEMENT

Een Leesjury van groep 1 (3de kleuterklas) en van groep 2 (1ste en 2de leerjaar) kan je perfect tijdens de schooluren organiseren, omdat je in die groepen vooral zal voorlezen. Zodra de juryleden zelf kunnen lezen, is het echter de bedoeling dat ze vrijwillig meedoen met de Leesjury. Meestal treedt een (zorg)leerkracht of boekenjuf of -meester op als coördinator van de Leesjury-werking op school. Al kan dat ook een ouder of zelfs een grootouder zijn.

HOE MAAK JE DE LEERLINGEN DAN WARM OM MEE TE DOEN?

Sommige leerlingen komen zich spontaan aanmelden, maar wees niet bang om ook zelf leerlingen aan te spreken. Boekenjuf Jesse Van De Kerckhove maakt bijvoorbeeld aan het begin van het jaar een kruiswoordraadsel waarmee alle leerlingen kennismaken met de boeken. 'Ze weten dan al snel of ze zin hebben om dit jaar mee te doen.' Het helpt ook om op een centrale plek een Leesjury-hoek te maken met de boekencovers, citaten, foto's van bijeenkomsten, tekeningen en creatieve verwerkingen van de juryleden - en de affiches en bladwijzer van de Leesjury. Die kan je heel makkelijk bestellen via deleesjury.be.

NAAR DE BIB?

Als je niet aan de slag gaat met de Leesjury tijdens de lesuren, wanneer dan wel? De bijeenkomsten kunnen tijdens de middagpauze plaatsvinden, tijdens een zorguur of na schooltijd. De Leesjury van College Waregem trekt bijvoorbeeld in de middagpauze naar de bibliotheek voor een 'Broodje Bib', waarbij ze de boeken bespreken en samen lunchen.

Dat de leerlingen vrijwillig deelnemen, betekent trouwens niet dat de boeken van de Leesjury geen rol mogen spelen tijdens de les. Zo kunnen de leerlingen in de Leesjury-boeken lezen op vrije momenten of tijdens het hoekenwerk. Je kan de boeken ook laten meetellen als gelezen boek voor taal of voor Nederlands, of je kan de juryleden uitnodigen om in de klas een Leesjury-boek te bespreken en zo de andere klasgenoten warm te maken.

NETWERK

Ook al organiseer je de Leesjury op school, samenwerken met de bibliotheek blijft een meerwaarde, bijvoorbeeld om de boeken te verzamelen. Elk jaar wordt er voor de Leesjury een nieuwe boekenlijst per leeftijdsgroep samengesteld. Veel scholen kopen zelf de boeken aan in de lokale boekhandel (bijvoorbeeld met steun van de oudervereniging), maar een uitwisseling met de bibliotheek kan ook, mits duidelijke afspraken. Er zijn zelfs bibliotheken die educatieve pakketten bij de Leesjury aanbieden. Zo maakt de bib van Heist-op-den-Berg elk jaar een pakket met de genomineerde prentenboeken, de bijbehorende inspiratiefiches, de beschikbare lessuggesties van uitgeverijen, werkvormen om te stemmen én een Leesjury-mascotte met brief voor de leerlingen.

MEERWAARDE ALS LEERKRACHT

Als begeleider of coördinator van een Leesjury-werking op je school verspreid je niet alleen de boekenliefde onder een nieuwe generatie, je haalt er zelf ook veel uit. 'Er kruipt tijd in de begeleiding, maar het is zo verrijkend. Ik lees zelf verschrikkelijk graag en veel, maar ik leer nog elk jaar bij door de Leesjury', zegt Kristien Seghers, die Leesjury-begeleider is op Het College in Vilvoorde. 'De blik van de leerlingen op een boek is soms helemaal anders dan de mijne. Zo behoud ik de link met hun leefwereld en sta ik niet boven hun hoofden les te geven.'

'Samen met de leerlingen leer je ook veel nieuwe verhalen kennen', zegt kleuterjuf Sofie Noppe van De Kangoeroe in Watervliet. 'Ook mij stimuleert de Leesjury om schrijvers en illustratoren te ontdekken met wie ik nog niet vertrouwd was. En ik ben heel blij dat ik mijn steentje kan bijdragen aan het boekenplezier van de kleuters. Na het stemmen hebben ze echt het gevoel dat ze iets belangrijks hebben gedaan.' Ook Leesjury-begeleider Annick Borré weet waarom ze het doet: 'Dit soort projecten staat of valt met het engagement van mensen, maar gelukkig zijn er nog genoeg die dat hebben. Als je leerlingen goesting kan geven in boeken, dan is dat toch de inspanning waard?'

MEER WETEN OVER DE LEESJURY?

Op deleesjury.be vind je alle info. Op deleesjury.be/deleesjury-op-school lees je meer over de opstart van een Leesjury-groep op school en vind je handige tips. Iedereen Leest organiseert ook regelmatig info-, vormings- en uitwisselingsmomenten voor scholen en/of bibs die een werking hebben of er een willen opstarten.

WINNAARS VAN DE LEESJURY 2023 – 2024

HET MONSTERMEER

Vier eenden gaan op uitstap naar het grote meer. Ze plonzen allemaal zelfzeker het water in, behalve Erik. Hij vertrouwt het zaakje niet. Er zou een gruwelijk monster in het meer zitten. Volgens zijn vrienden zijn dat maar praatjes. Maar waarom zwemmen alle vissen en kikkers onder water dan haastig de andere kant op? Kijk je ogen uit bij de sublieme tekeningen vol geestige details waarin niets is wat het lijkt. De grote uitklappagina van bijna één meter lang dompelt je letterlijk onder in een verbluffende onderwaterwereld.

Het monstermeer | Leo Timmers | Querido
ISBN 9789045127965 | 2,5 tot 4 jaar

HET SPOOKT IN DIT HUIS

Dit grappige prentenboek gaat over een meisje dat spoken zoekt, maar ze niet vindt. Terwijl jij de spoken als lezer duidelijk ziet. Met veel verbeelding ontdek je er nog meer in de lichteffecten op de foto's. Je volgt de bewegingen van talloze spoken doorheen een oud huis. Of je verwondert je simpelweg over de kunst in en van dit boek. Oliver Jeffers heeft niet veel woorden nodig om dit alles in pure eenvoud te brengen. Zijn boeken zijn uniek, maar moeilijk te omschrijven. Zoveel. Zo eenvoudig. Zo hilarisch.

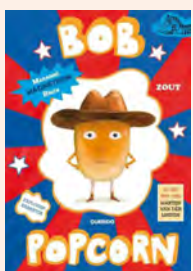
Het spookt in dit huis | Oliver Jeffers & Mirjam Hoekstra (vert.) | De Fontein
ISBN 9789026161858 | 4 tot 6 jaar

EEN TRUI OM IN TE WONEN

Walcha houdt van breien. Zijn klasgenootjes vinden hem maar een vreemde snuiter en lachen hem uit, wat Walcha heel verdrietig maakt. Gelukkig heeft hij een remedie: breien, breien en nog eens breien. Hij gebruikt meters wol en voor hij het weet, heeft hij een huis gebreid, waarin hij gezellig kan gaan wonen. Tot hij op een dag naar de winkel gaat voor een voorraad wol ... Als hij terugkomt, is zijn truihuis verdwenen! Marieke van Hooff schreef een humoristisch boek over deze Poolse jongen die met weinig tevreden is, maar toch vooral graag een thuis wilt. Met de zachte illustraties van Isabelle Geeraerts voelt het verhaal aan zoals Walcha's truihuis: een cocon om je even in terug te trekken.

Een trui om in te wonen | Marieke van Hooff & Isabelle Geeraerts (ill.) | Pelckmans
ISBN 9789464291537 | 6 tot 8 jaar

BOB POPCORN: MEESTERKOK

Bob Popcorn is een levende maiskorrel. Als hij kwaad wordt, ontploft hij en verandert in popcorn. Bob kan goed koken. Dat is handig want Ellis en Dante kunnen niet koken. Toch doen ze doen mee aan een kookwedstrijd. Ze maken een dessert, met popcorn natuurlijk. Hou je ook van toetjes met popcorn? Achteraan in het boek vind je Bobs popcorn recepten. Dit vierde boek in de reeks van Bob Popcorn kan je ook lezen als je de andere boeken van Bob Popcorn nog niet las.

Bob Popcorn: Meesterkok | Maranka Rinck & Martijn van der Linden (ill.) | Querido
ISBN 9789045127873 | 8 tot 10 jaar

MOT EN DE METAALVISSERS

Mot gaat op schattenjacht. Met een speciale magneet vist ze naar verroeste voorwerpen. Op een dag ontdekt ze bij het metaalvissen een oude duikboot. Intussen wil Arkon Bolwerk de stad hervormen. Volgens hem moet de Werf, een bijzondere kunstenaarswijk, als eerste verdwijnen. Mot blijkt de geknipte persoon om de plannen te dwarsbomen. Maar dan moet ze wel leren om de oude duikboot te besturen. Een spannend avonturenverhaal over opkomen voor jezelf, je vrienden en alles wat je mooi vindt.

Mot en de metaalvisers | Sanne Roosenboom & Sophie Pluim (ill.) | Van Goor
ISBN 9789000381371 | 10 tot 12 jaar

Zin in nog meer winnaars van de **Leesjury**? Je vindt ze (tot 2011!) terug op boekenzoeker.be/winnaars-leesjury.

Wil je graag met je leerlingen **meestemmen voor het nieuwe leesjaar**? Schrijf jullie als de bliksem in. Alle info op deleesjury.be. Hier vind je ook de geselecteerde boeken voor de verschillende leeftijdsgroepen.

Zijn er leerlingen die liever aansluiten bij de **internetjury**? Ook dat kan!

Tip: op boekenzoeker.be vind je alle boeken terug én kan je luisteren naar een geluidsfragment.

LAUREAAT

Marianne Flour

SCHOOL: GOK-leerkracht op Klim-Op in Hoboken, een school voor buitengewoon onderwijs

FAVORIEETE KINDERBOEK: *Word nooit groot*, Roald Dahl, De Fontein

‘IK ZIE HET ALS MIJN BELANGRIJKSTE TAAK OM LEERLINGEN UIT HET TAALMOERAS TE TREKKEN. PAS DAN ZIJN WE OP WEG NAAR GELIJKE KANSEN’

Met mooie boeken en rijke teksten in de hand trekt Marianne Flour er samen met haar leerlingen van het buitengewoon onderwijs op uit: naar het stadion van Beerschot, het Schoonselhof of het bos. ‘Daar komen verhalen over sport, afscheid of de natuur pas echt binnen’, zegt ze.

‘Klim-Op is een school voor buitengewoon onderwijs met het basisaanbod. Wij hebben leerlingen met een eerder laag intelligentieprofiel, maar evengoed leerlingen met een IQ van 121. Hun gemene deler is hun gedragsproblematiek. Ze kunnen zich niet handhaven binnen het gewoon onderwijs, ook niet met veel maatregelen.’

KAPOT NEDERLANDS

‘Onze 139 leerlingen spreken 43 verschillende thuistalen. Velen van hen zijn bang van het Nederlands. Maar ze willen ook af van - zo zeggen ze zelf - hun kapot Nederlands. Ze merken in hun wijk dat mensen die goed Nederlands spreken én het goed lezen en schrijven, wel iets bereiken. Ik zie het als mijn belangrijkste taak om leerlingen uit het taalmoeras te trekken. Pas dan zijn we op weg naar gelijke kansen.’

‘Hoe ik dat probeer? Door de kracht en pracht van het Nederlands te tonen. Ik geef les onder het motto: beleef plezier op papier. Geen tablets of filmpjes hier. We duiken in papieren weetteksten, fictieve verhalen en stukken vol meningen. En bij alles leg ik goed uit **waarom ze dit moeten kunnen**, wat de kracht van zo’n tekst is. Als ze later als kapper een klant of collega moeten overtuigen om een bepaald product te gebruiken of te kopen, dan kiest de werkgever net die kapper die goed ter taal is. Zulke dingen benadruk ik.’

‘Hoe armer de leeservaring thuis, hoe rijker het aanbod op school moet zijn.’

‘Nederlands is best een moeilijke taal. Als de verleden tijd erbij komt, haken veel leerlingen af. Dan worden veel werkwoorden onherkenbaar waardoor onze leerlingen met infinitieven gaan praten. Het is een zure appel waar we doorheen moeten. Ik ‘dram’ die sterke werkwoorden erin, met woordenrijen, maar evenzeer met een boek over ridders, geschreven in de verleden tijd. Het boek of het verhaal is hier de wortel, de beloning die op een inspanning volgt.’

RECHT NAAR HET HART

‘In de klas is het leestechische belangrijk. Maar als we alleen dat doen, haken onze leerlingen mentaal helemaal af qua taal. Daarom proberen 3 logopedisten en ik onze klastitularissen te empoweren om meer te doen dan het puur technische.’

‘Leerwandelingen met de leerlingen zijn echt mijn ding. Dan trekken we eropuit met boeken in de hand. Naar het stadion van Beerschot bijvoorbeeld. Ik lees er voor op de tribunes en we bekijken de notulen van de club. Of we linken de rama-

dan en de vastentijd voor Pasen door boeken over geloven te bekijken en de grote moskee op het Kiel én een katholieke kerk te bezoeken.'

'Als de verleden tijd erbij komt, haken veel leerlingen af.'

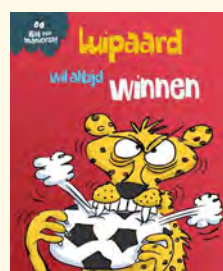
'De islam in vijfhonderd woorden van Hind Fraihi is volgens de leerlingen nog steeds een topboek. Het werkt veel misverstand weg. En door erover te praten en te lezen groeit er veel respect. Genoeg zelfs om de frictie rond het conflict in Gaza rustig ter sprake te brengen. Met een mooi koffietafelboek en met gedichten over verdriet en afscheid trekken we rond 1 november dan weer naar het Schoonselhof. Daar komen die teksten echt binnen.'

MOOIE BOEKEN, RIJKE TEKSTEN

'We zijn niet de school van de grote middelen. En leerlingen en ouders denken nog te vaak: we stellen niks voor. Ik laat hun zien dat ze wel iets kunnen, wel iets waard zijn. Daarom ga ik voor mooie boeken en kwaliteit.'

'Ik gebruik ook **geen verkleuterde teksten**, want als we ons daartoe beperken, dan rijden we onszelf in de gracht. Dan kunnen ze nooit de brief van het ziekenhuis begrijpen bijvoorbeeld. Ik lees dus de kleine Wablieft met hen, of Wapiti, maar we lezen absoluut ook National Geographic. Of artikels uit de gewone krant. We zijn nu bezig rond sportjournalistiek en de typische betoverende beeldspraak om uit te drukken hoe geweldig de prestatie was.'

IN DE BOEKENKAST VAN JUF MARIANNE

WINNEN EN LEREN VERLIEZEN

‘Lezen is bij ons op school ook de **motor om aan gedrag te sleutelen**. Net daarom investeren we veel in sociaal-emotioneel gerelateerde boeken. Een leerling die altijd wil winnen en zo frictie in de klas veroorzaakt? Dan leest de zorgleerkracht of de leerkracht een boek voor dat daarbij aansluit. De combinatie met een rollenspel of een creatieve verwerking werkt goed. Of leerlingen schrijven op basis van zo’n verhaal een klein poppenspel met *basic* zinnen en spelen dat voor een andere klas.’

‘Bovendien zijn boeken een ideale manier om **gevoelige thema’s** ter sprake te brengen. Heeft een leerling het er moeilijk mee dat zijn ouders scheiden? Dan lees ik *Ik woon in twee huizen* van Marian De Smet voor. Zo wordt het bespreekbaar en minder confronterend. We verwerken zo’n verhaal dan ook in de klas door onze stamboom op te maken en een memoryspel met onze familieleden te tekenen. Het is ook een goede aanleiding om het over verschillende gezinsvormen te hebben.’

LOBBYEN VOOR EEN RIJK AANBOD

‘Elk schooljaar werken we rond een jaarthema. Daar hoort een box vol boeken bij die alle klassen kunnen inzetten. Dat betekent dat die boeken veel fotomateriaal moeten bevatten. Onze leerlingen beginnen immers maar echt te lezen in groep 5, dat zijn de 9- tot 10-jarigen. Ervoor lezen ze wel woorden en zinnen, maar dan ontbreekt de attitude of het leesbegrip nog. Of die wordt overschaduwd door **massa’s leesdegout**. Daarom beginnen we met veel voorlezen. Dan zijn we vertrokken.’

‘Het boek of het verhaal is hier de wortel, de beloning die op een inspanning volgt.’

LESTIPS VAN MARIANNE

TEACH LIKE A CHAMPION

‘De technieken in het boek *Teach like a champion* van Doug Lemov zijn echt gericht op het laten excelleren van kansarme leerlingen. “Kies één techniek”, zeg ik tegen mijn collega’s, “lees de info, zet het naar je hand en pas het toe.” Zo probeer ik ook hen op de leeskar te trekken.’

TOONEELLEZEN

‘Met hun stem spelen en met intonatie lezen, dat doen onze oudste leerlingen graag. Ze moeten dat kunnen, ook om later zelf te kunnen voorlezen aan hun kinderen. Maar het is een pak moeilijker dan gewoon lezen. Je moet het durven en je moet er een tekst voor begrijpen.’

RIJKE TEKSTEN IN JOUW KLAS

Rijke teksten zijn authentieke, aansprekende teksten met veelzijdig en gevarieerd taalgebruik. Ze prikkelen de nieuwsgierigheid van je leerlingen en verbreden hun kennis over de wereld. Ze nodigen uit tot nadenken, beleven en betekenis geven door er verder over te praten, te lezen, te luisteren en te schrijven. Ze zijn dan ook een mooi vertrekpunt om aan de taalcompetentie van je leerlingen te werken.

Hoe herken je een rijke tekst?

Algemeen

- De tekst is authentiek en in zijn oorspronkelijke vorm. Dat betekent dat de auteur zijn volle taalrijkdom heeft ingezet en dat de tekst niet is aangepast voor didactische doeleinden.
- Het thema van de tekst is relevant en van belang voor het echte leven en de echte wereld.
- De tekst leent zich tot verdieping of verbreding binnen hetzelfde thema.

Structuur

- De auteur stelt een vraag of wekt vragen op, creëert een uitdaging, wekt interesse van de lezer en laat mogelijke oplossingen zien.
- De verschillende onderdelen van de tekst worden met elkaar verbonden en er is een samenhang merkbaar.
- Eventuele illustraties en andere visuele ondersteuning ondersteunen de tekst en kunnen het tekstbegrip bevorderen.

Taalgebruik

- De auteur legt veel variatie in zijn taalgebruik. Daardoor is de tekst aantrekkelijk en uitnodigend om te lezen.
- De tekst is beeldend geschreven: figuurlijk taalgebruik, vergelijkingen ... De tekst motiveert om je eigen beeld te creëren.
- Het taalgebruik van de tekst is natuurlijk: er is een evenwicht tussen formeel en informeel taalgebruik.

rijketeksten.org

Twee lestips bij Hoera!, uit *Een toren van tijgers*, Ploegsma, 2023 van Lizette de Koning (winnaar van een Poëziester 2024)

1. HIEP HIEP HOERA!

Stop enkele attributen in een doos die passen bij een verjaardag, bijvoorbeeld slingers, kaarsjes of een kroon. Schrijf 'Hoera' op de doos en kleef er een sticker op met 'Waarschuwing: voorzichtig!' Laat een leerling de doos openen en ga in gesprek. Gebruik uitdagende woorden uit het gedicht, zoals 'feliciteren', 'trakteren', 'zoenen' en 'waarschuwing'.

- Wanneer zeg je 'Hoera'? Hoe feliciteer jij iemand (zoenen, hand geven, zingen ...)?
- Wat is een waarschuwing?
- Hoe trakteeer jij als je jarig bent?

2. RONDJE GEVOELENS

Geef de leerlingen een kopie van het gedicht en lees samen.

- Laat de leerlingen een smiley tekenen bij het gedicht. Welk gevoel roept het op?
- Laat de leerlingen met een markeerstift aanduiden welke zin ze het vrolijkst of grappigst vinden. Vergelijk de verschillende reacties.
- Ga dieper in op het gedicht. Welk beeld blijft hangen? Hoe kan je zien dat de egel jarig is?

HOERA, POËZIE!

HOERA!

Zie je een egeltje in het bos,
met aan zijn stekels een stukje worst,
een blokje kaas, een uitje...
Heeft-ie een glimlach op zijn snuitje?
Dan mag je hem feliciteren!
Dat egeltje is jarig
en hij gaat vandaag trakteren.

!!! WAARSCHUWING !!!

Je zoen goed mikken!
Jarige egels kunnen prikken.

Lizette de Koning

uit: *Een toren van tijgers*, Lizette de Koning – Uitgeverij Ploegsma 2023
Het gedicht 'Hoera!' van Lizette de Koning werd in 2024 bekroond met een Poëziester door de kinderen van de eerste graad lager onderwijs. De POËZIESTERREN en de GOUDEN POËZIEMEDAILLE zijn een initiatief van Poëziecentrum en CANON Cultuurcel. Ontwerp: Anggita Soeryanto. V.U.: Dave Van Robays, Poëziecentrum vzw, Vrijdagmarkt 36, 9000 Gent.

CANON CULTUURCEL POËZIECENTRUM LITERATUUR VLAANDEREN

GEPRIKKELD EN OP ZOEK NAAR MEER POËZIE IN JE KLAS?

Voorlezen blijkt, ook als leerlingen zelf al vlot kunnen lezen, het meest effectieve middel om kinderen en jongeren voor de poëzie te winnen. Met poëzie werken kan op veel manieren, al vanaf de kleuterleeftijd. Omdat gedichten meestal erg kort zijn, kunnen leerkrachten en hun leerlingen de tijd nemen om ze verschillende keren te lezen en daarbij elk woord goed tot zich te laten doordringen. Geen enkel woord in een gedicht staat er toevallig.

En net dat maakt poëzie zo geschikt voor een diepe, rijke leeservaring. Wetenschappelijk onderzoek toont dat voor de ontwikkeling van leesvaardigheid én leesmotivatie werken met authentieke, kwaliteitsvolle en uitdagende teksten loont. Dat geldt niet alleen voor sterke lezers, maar juist ook voor leerlingen

voor wie lezen soms een uitdaging is. Poëzie is heel geschikt om dit rijke leesonderwijs vorm te geven. Gedichten nodigen uit tot diep lezen.

Je vindt een selectie van gedichten met bijpassende opdrachten op rijketeksten.org.

Een vakjury bekroont om de twee jaar de beste Nederlandstalige kinderroepoëziebundel met de Gouden Poëziemedaille. De Poëziesterren zijn een publieksprijs, waarbij leerlingen uit de kleuter- en lagere school per graad hun favoriete gedicht kiezen. Bij elk gedicht zijn er lestips en een poster, en bij de winnende poëziebundel van de Poëziemedaille is er een lesmap.

cultuurkuur.be/kinderpoezie-didactisch-materiaal

TWEE KEER TAAL, TWEE KEER ANDERS

Ciska Willem sprong. Van de zorg in de Oostendse leefschool De Vlieger naar de alfabetiseringstrajecten van Ligo. Een carrièreswitch met taal als grootste gemeenschappelijke deler.

Bijna dertig jaar lang was Ciska's leven verweven met dat van leefschool De Vlieger. Eerst als leerkracht, nadien als zorgcoördinator. Maar een mens verandert. De maatschappij verandert. 'Ik had opnieuw een uitdaging nodig', vertelt Ciska. In eerste instantie vond ze die bij de opleiding tot leescoach. 'Want leerlingen zijn minder geboeid door boeken. Kon ik dat keren?'

VERBINDEN MET BOEKEN

Heerlijk vond ze het, cursus volgen met gelijkgezinden. Als onderzoeksvraag koos ze 'Hoe kunnen we na corona het wij-gevoel op school weer aanzwengelen via het lezen? Welke verbindende activiteiten helpen daarbij?' Er kwam een werkgroep. 'Anders zit je maar alleen aan je wij-gevoel te werken', lacht ze.

De bib-maatjes waren een eerste verwezenlijking. Ciska: 'We linken daarvoor de oudere leerlingen van 5 en 6 aan de peuters. Ze gaan elke drie weken samen te voet naar de bib, kiezen mee boeken en lezen voor.' In de inkomhal kwam er een leeshoek met zetels en themakasten die regelmatig wisselen, bijvoorbeeld strips of boeken rond ridders. 'Zo kunnen leerlingen ook tijdens de pauzes lezen en zien ze dat er verschillende soorten boeken bestaan. Groot en klein zit er door elkaar, ze lezen en lezen voor. Een heel verbindend tafereel.'

In een volgende fase betrokken ze de (groot)ouders erbij. 'We kregen veel reacties op onze oproep. Dat deed deugd. Met hun hulp installeerden we het voorlezen tijdens de middag. Dan komen de (groot)ouders met de trommel op de speelplaats. Als een soort rattenvanger van Hamelen verzamelen ze leerlingen en gaan ze naar binnen voor een verhaal. Nadien is het weer spelen geblazen. Het is een eenvoudig en laagdrempelig te organiseren actie.'

DE KRACHT VAN SAMEN

Jeugdboekenmaand, Poëzieweek en Voorleesweek vormen de ankerpunten voor grootsere activiteiten die De Vlieger samen als school beleeft. 'Zo hielden we een leeschallenge. Hadden de leerlingen zoveel boeken gelezen dat een eerste rij bollen vol was? Dan kwam de verrassingsact Pa 3 met drie dansende en zingende papa's optreden. Nog een volle rij betekende een regenboogtaart voor de hele school. Of een dj-act. Eén leerling alleen kan dat niet forceren. Het is echt de kracht van samen, met lezen als middel.'

'Het talige vind ik boeiend, het is het begin van alles.'

'We hielden ook een grote schoonmaak in de boekenhoek en ik vroeg budget voor nieuwe boeken en een gezellige inrichting. Elke leerkracht kreeg 500 euro.' Oude of kapotte boeken gingen weg. 'We moesten durven vernieuwen', stelt Ciska. 'Minder maar aantrekkelijker. Rust brengen en weer voeling krijgen met wat er staat in die hoek. Dat was het devies.'

In 5 en 6, waar het afhaken het duidelijkst is, werkte ze 1 uur per week rond begrijpend lezen. 'Boekendate, boekenrestaurant, stoelendans ... Alle leuke werkvormen die ik in de opleiding geleerd had, heb ik daar gebruikt.'

'Soms moesten we onszelf wel temperen', zegt ze. 'Aan een overaanbod heeft niemand iets en hossen van leuk, naar leuk, naar leuk is niet nodig.' Haar gedrevenheid leverde haar een nominatie voor Beste Boekenjuf op. Maar er bleef ook iets kriebelen, want het bleef een rol aan de zijlijn.

ALFABETISERING: HET PRILLE BEGIN

En dus switchte ze. Ze werd 'educatieve', oftewel leerkracht, bij Ligo, Centrum voor Basiseducatie Brugge-Oostende-Westhoek. Die organisatie versterkt laaggeletterde volwassenen, zodat ze meer en beter kunnen meedraaien in de maatschappij. Ciska: 'Ik geef er Nederlands aan twee alfa-groepen. Die cursisten kunnen niet lezen en schrijven in hun thuistaal of ze leerden een ander schrift. Het zijn vluchtelingen uit Afghanistan, Eritrea, Syrië. In de ene groep zitten vooral rustige mama's. De andere bestaat uit jonge mannen die alleen gevlucht zijn. Dat zijn knappe koppen met een onvoorstelbare leerhonger.'

'Er is veel gelijkenis met leren lezen en schrijven in het eerste leerjaar. De klanken eerst leren horen, dan schrijven, dan lezen.'

Elke groep volgt 4 halve dagen les. Telkens voor 3 uur. En dat 3 jaar lang. Dan kunnen ze aan de inburgeringscursus beginnen. 'Dat is best een pittig parcours', zegt Ciska. Ook het lesgeven is uitdagend: 'Je moet ze constant bezighouden. Even in stilte een tekst lezen is er uiteraard niet bij. Een boek? Daar zijn we nog lang niet! De klemtoon ligt op herhalen, visualiseren en doen.'

Die aanpak vertoont veel gelijkenis met leren lezen en schrijven in het eerste leerjaar. 'Als we de klank aanbrengen, dan leren we ze ook direct schrijven. De klanken eerst leren horen, dan gaan ze ze schrijven, dan lezen. Morgen leer ik bijvoorbeeld de 'ij' aan. Lang en glijdend, dat benadruk ik met bewegingen. Zo ondersteun ik het leerproces. Het talige vind ik wel boeiend, het is het begin van alles.'

ZELFREDZAAMHEID TEN TOP

Al snel in het traject komt er de schriftelijke zelfredzaamheid bij: 'We memoriseren daarvoor woordbeelden als *naam*, *voornaam* en *adres* en leren hun logo's te herkennen. Van het waterbedrijf, de mutualiteit, het OCMW of de VDAB. Hoe zie je of het een factuur is? Dat zijn best moeilijke zaken. Wij kijken al scheel op zulke brieven. Hoe moet dat wel niet voor hen zijn? Daarom leren we hun ook bij wie ze terecht kunnen voor hulp.'

Vroeger al was ze een fan van coöperatief en activerend leren. Die principes past ze ook nu toe. 'In plaats van mijn cursisten achterovergeleund te laten zitten, geef ik loopdictees. Ik hou ook van vaste patronen in mijn lessen. Eerst heet ik hen welkom, dan beam ik de kalender. Welke dag is het vandaag? Wat was het gisteren? Dan komt het weer en dan pas begint de les. Eindigen doen we altijd met een Kahoot-quiz. Die routines brengen rust.'

Haar nieuwe job geeft haar veel voldoening. 'Ligo is een mooie, leuke organisatie met een groot wij-gevoel. Net als in De Vlieger. We hebben samen voorbereidingstijd en delen materiaal. Heerlijk. Vorig jaar gaf ik nog les in Brugge en Knokke. Dit jaar ga ik aan de slag in regio Oostende. Ik wil zeker eens samenwerken met de derde graad van De Vlieger. Iets met voorlezen of samen lezen misschien?'

LIGO VERBINDT EN VERSTERKT

Ligo, dat zijn de 13 Centra voor Basiseducatie in Vlaanderen en Brussel. Laaggeletterde volwassenen die moeite hebben met lezen, schrijven, rekenen of digitale toepassingen, kunnen er terecht voor cursussen. Zo kunnen ze hun vaardigheden versterken om hun participatiekansen als ouder, werknemer of consument te verstevigen. Dat alles doet Ligo het liefst samen met partners zoals de werk- of opleidingsvloer, de school van de kinderen of de buurt.

Op **Cultuurkuur** vind je tal van **cultuurpartners** die een project op maat van je school begeleiden. Je vindt er ook **de ideale activiteit** voor jouw klas. Op school of op locatie, van theater-voorstelling tot filmworkshop, van kleuter- tot hoger onderwijs.

BOEKENTIPS VAN DE JURY

STIL, ELKE STEM MOET GEHOORD WORDEN

Een lief verhaal over moed en gehoord worden. Een vogeltje met een mooi blauw vlekje op haar vleugel vliegt graag door de lucht, ver weg van het lawaai in het bos. De andere vogels kwetteren en tetteren erop los en haar zachte stem wordt nooit gehoord. Maar op een dag ontdekt ze iets, waardoor ze haar stem op haar manier kan laten gelden. Een prentenboek over de stille krachten in een groep, in een klas. Over jezelf durven en blijven zijn.

Stil, elke stem moet gehoord worden | Tom Percival & Richard Jones (ill.) | Veltman Uitgevers | ISBN 978904321476 | 4 tot 6 jaar

BELOOFT IS BELOOFT, KLEINE PANDA'S

Dit prentenboek neemt je mee naar de nevelige bergen waar twee kleine rode pandazusjes, Jik en Len, leven met hun mama. Ze hebben hun mama beloofd altijd bij elkaar te blijven en nooit te ver van huis te dwalen. Op een dag gaat de avontuurlijke Jik toch de wijde wereld in. Wat moet Len nu doen? Een prachtig verhaal op rijm met kleurrijke prenten waarop kleuters heel veel kunnen ontdekken. Een ideaal boek om het samen met je kleuters te hebben over familie en beloftes nakomen.

Belooft is beloofd, kleine panda's | Rachel Bright & Jim Field (ill.) | Gottmer | ISBN 97892025778750 | 4 tot 6 jaar

EEN KLEINE WERELDGSCHIEDENIS IN 100 GROTE DATA

De wereldgeschiedenis van onze aardbol, samengevat in 100 grote data – maar niet enkel die waar je nu meteen aan denkt. Deze kleurrijke non-fictiebundeling is onmisbaar in elke klasbibliotheek, en bekijkt de geschiedenis voor een keer vanuit een vrouwelijke blik. Vlot geschreven, met aandacht voor data van elk continent en van alle culturen. Met extra downloadbaar lesmateriaal om in de klas in te zetten.

Een kleine wereldgeschiedenis in 100 grote data | Barbara De Munnynck & Isabelle Geeraerts | Pelckmans | ISBN 9789463373340 | 10 tot 14 jaar

BOEKENTIPS VAN DE UITGEVERS

BRO'S

Een poëtisch, fantasierijk en ontroerend verhaal over twee broers die hun moeder willen redden. Daar hebben ze een drakenei voor nodig en ze krijgen exact één nacht de tijd om dat te vinden. Het verhaal wordt alternerend vanuit het perspectief van Seb en Bas verteld, waardoor je een inkijk krijgt in hoe twee tweelingbroers dezelfde situatie heel erg anders beleven – tot aan de ontknoping toe.

Bro's | Dimitri Leue & Alain Verster (ill.) | Pelckmans | ISBN 9789463107273 | vanaf 6 jaar

VOS EN HAAS REDDEN HET BOS

Uit het niets verschijnt een groot meer en verdwijnt Uil zonder iets aan de groep te laten weten ... Vos en Haas zijn vastberaden om uit te zoeken wat er aan de hand is, maar zal hun vriendschap met de anderen in het bos het avontuur overleven? Plots wil iedereen baas over het bos zijn, maar hoe beslis je wie er de baas wordt? Een grappig avontuur met speelse tekeningen om voor te lezen, samen te lezen of zelf te lezen voor lezers die al wat ervaring hebben

Vos en Haas redden het bos | Sylvia Vanden Heede & Thé Tjong-Khing (ill.) | Lannoo | ISBN 9789401404044 | 7 tot 9 jaar

WAAR KOMEN ONZE SPULLEN VANDAAN?

In dit grote non-fictieboek volg je het maakproces van een stoel, een pot chocopasta en een knuffel. Het boek maakt leerlingen bewust van de reis die spullen en hun onderdelen afleggen vooraleer ze tot bij ons komen. De rijke tekeningen boordevol details illustreren wat het woord 'globalisering' concreet betekent in ons eigen huis. Leuke tip: laat je leerlingen een voorwerp meebrengen van thuis. Welke onderdelen zitten erin en welke grondstoffen zijn daarvoor allemaal nodig?

Waar komen onze spullen vandaan? | Julia Dürr | De Eindhoven | ISBN 9789462917903 | vanaf 7 jaar

**HOE GEBRUIK JE
DEZE KAARTEN?**

LEESBOEK

Leeskaart

Wil jij je leerlingen functioneel leesvaardig maken?

Investeer dan in rijke, authentieke teksten.

Deze 7 leeskaarten helpen je om over leesmateriaal in gesprek te gaan en de boekenmaak van jouw klas in beeld te brengen.

Online kan je alle leeskaarten downloaden en printen voor je leerlingen op [vlaanderen.be/publicaties/leeskaarten-2024](https://publicaties/leeskaarten-2024).

Zo zijn er kaarten voor: een leesboek, een strip, een doeboek, een prentenboek, een gedichtenbundel, een tijdschrift en krant, een informatief boek.

HOE KAN JE WERKEN?

- Laat de leerlingen kiezen wat ze willen lezen uit een ruim gevarieerd boekenaanbod.
- Na het lezen noteert de leerling zijn leservaring op het onderste deel van de leeskaart. Hij knipt de kaart in twee en steekt het onderste deel in het boek dat terug naar de boekenhoek gaat. Je kan ook kiezen om alle kaarten (per genre) omhoog te hangen of er een slinger van te maken. Daarna maak je met de leeskaarten tijd voor leesbevorderende boekenpraatjes!
- De leerling mag het boek aanraden aan een klasgenoot, vriend(in), ouders!, leerkracht... Daarvoor vult hij de postkaart (het bovenste deel) in en geeft ze aan de juiste persoon. Die mag het boek lezen en bewaart de kaart.

TIPS VOOR LEESZwakke EN/OF WEINIG GEMOTIVEERDE LEZERS:

- Boeken geselecteerd met de vijfvingertest hebben het meeste kans op een succeservaring omdat ze een faalervaring voorkomen en autonomie geven aan je leerlingen.
- Dagelijks lezen heeft meer effect dan af en toe vrij lezen. Plan elke dag 15 minuten leestijd in je klas. Koppel het lezen aan andere activiteiten, zoals een onderzoeksvraag, een groepsgesprek of een creatieve opdracht.
- Leestijd 's ochtends kan niet meer afgenomen worden.
- Na de speeltijd vrij lezen brengt rust in een klas waar veel ruzie wordt gemaakt.
- Geef leerlingen de kans om te praten over hun boek. Enthousiasme en passie werken aanstekelijk.
- Een leerling mag stoppen in een boek.
- Lees voor uit gemakkelijke en dunne boeken en stop op een spannend moment. Geef vervolgens het boek aan een leerling om verder te lezen.
- Motiveer elke leerling tot lezen en blijf zoeken naar het juiste leesmateriaal tot een leerling leest.
- Gebruik de kaarten voor een individueel gesprek en/of een klasgesprek.
- Bespreek na enkele kaarten welk genre henzelf of de klas heeft aangesproken zodat ze zichzelf ook eens uitdagen in een ander genre.
- Daag leerlingen uit om nieuwe genres te lezen. Doe aan boekpromotie!

Geef het goede voorbeeld en lees zelf ook!

Origineel concept: Heidi Desmet (GO), Steven De Laet (OVSG), Elke De Swert, Brunhilde Foulton (AHOVOKSI), Bart Masquillier (Katholiek Onderwijs Vlaanderen) en Saskia Timmermans (lerarenopleiding Odisee) onder begeleiding van Danielle Daniels en Dirk Terryn.

LEESKAART LEESBOEK

ZIN OM TE LEZEN?

Titel:

.....

Auteur:

.....

GENIET!

Zet hier je handtekening

EEN AANRADER VOOR

Naam:

.....

Klas:

.....

CANON
CULTUURCEL

LEESERVARING LEESBOEK

Titel:

.....

Auteur:

.....

IK LAS HET BOEK ...

vlot - met moeite - en ben gestopt

IK VOND HET LEZEN

IK GEEF DIT BOEK

Teken, noteer, plak of ...

DOEBOEK

Leeskaart

STRIP

Leeskaart

LEESKAART DOEBOEK

ZIN OM TE LEZEN?

Titel:

.....

Auteur:

.....

GENIET!

Zet hier je handtekening

EEN AANRADER VOOR

Naam:

.....

Klas:

.....

CANON
CULTUURCEL

LEESERVARING DOEBOEK

Titel:

.....

Auteur:

.....

IK LAS HET BOEK ...

vlot - met moeite - en ben gestopt

IK VOND HET LEZEN

IK GEEF DIT BOEK

Teken, noteer, plak of ...

LEESKAART STRIP

ZIN OM TE LEZEN?

Titel:

.....

Auteur:

.....

GENIET!

Zet hier je handtekening

EEN AANRADER VOOR

Naam:

.....

Klas:

.....

CANON
CULTUURCEL

LEESERVARING STRIP

Titel:

.....

Auteur:

.....

IK LAS HET BOEK ...

vlot - met moeite - en ben gestopt

IK VOND HET LEZEN

IK GEEF DIT BOEK

Teken, noteer, plak of ...

LEESKAART GEDICHTENBUNDEL

ZIN OM TE LEZEN?

Titel:

Auteur:

Naam:

GENIET!

Zet hier je handtekening

EEN AANRADER VOOR

Naam:

Klas:

CANON
CULTUURCEL

LEESKAART PRENTENBOEK

ZIN OM TE LEZEN?

Titel:

Auteur:

Naam:

GENIET!

Zet hier je handtekening

EEN AANRADER VOOR

Naam:

Klas:

CANON
CULTUURCEL

LEESERVARING GEDICHTENBUNDEL

Titel:

Auteur:

IK LAS HET BOEK ...

vlot - met moeite - en ben gestopt

IK VOND HET LEZEN

IK GEEF DIT BOEK

LEESERVARING PRENTENBOEK

Titel:

Auteur:

IK LAS HET BOEK ...

vlot - met moeite - en ben gestopt

IK VOND HET LEZEN

IK GEEF DIT BOEK

Teken, noteer, plak of ...

PRENTTENBOEK

Leeskaart

GEDICHTENBUNDEL

Leeskaart

LEESKAART TIJDSCHRIFT & KRANT

ZIN OM TE LEZEN?

Titel:

Auteur:

Naam:

GENIET!

Zet hier je handtekening

EEN AANRADER VOOR

Naam:

Klas:

CANON
CULTUURCEL

LEESERVARING TIJDSCHRIFT & KRANT

Titel:

Auteur:

IK LAS HET BOEK ...

vlot - met moeite - en ben gestopt

IK VOND HET LEZEN

IK GEEF DIT BOEK

LEESKAART INFORMATIEF BOEK

ZIN OM TE LEZEN?

Titel:

Auteur:

Naam:

GENIET!

Zet hier je handtekening

EEN AANRADER VOOR

Naam:

Klas:

CANON
CULTUURCEL

LEESERVARING INFORMATIEF BOEK

Titel:

Auteur:

IK LAS HET BOEK ...

vlot - met moeite - en ben gestopt

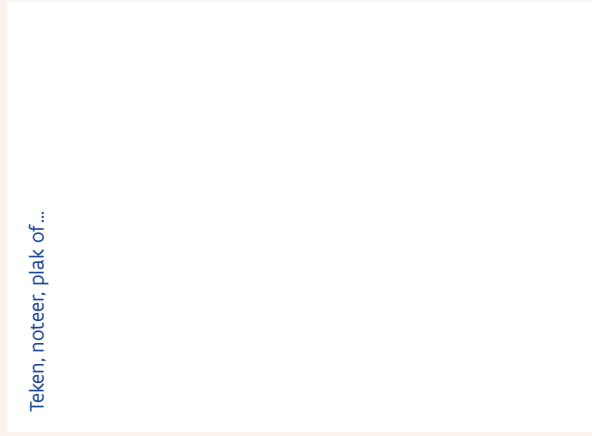
IK VOND HET LEZEN

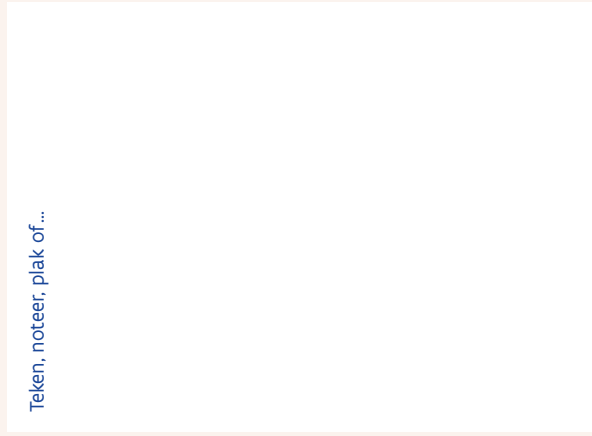
IK GEEF DIT BOEK

Teken, noteer, plak of ...

Teken, noteer, plak of ...

INFORMATIEF BOEK

Leeskaart

**TIJDSCHRIFT
& KRANT**

Leeskaart

HET KLEINE GELUK VAN LUCAS SUYKENS: ILLUSTRATIES ALS SPEELTUIN

Lucas Suykens is gepassioneerd door kunst en illustraties. Maar als je hem niet in zijn atelier vindt, kom je hem waarschijnlijk buiten tegen: de natuur is een grote inspiratiebron en komt vaak terug in zijn werk. 'Lesgeven doe ik ook heel graag: de fantasie van kinderen inspireert me om zelf vrij en grappig werk te maken.'

INSPIRATIE UIT DE TUIN

'Als beeldend kunstenaar maak je volgens mij je beste werk als je gelukkig bent. In mijn moestuin voel ik me enorm geïnspireerd en ontspannen, vooral wanneer ik in mijn serre werk. Er is bijna niets dat ik liever doe dan zorgen voor mijn planten, die me later belonen met tomaten, paprika's, komkommers, courgettes, pompoenen en meer. Het hele proces van een zaadje tot een plant die vruchten geeft, vind ik fascinerend. In mijn moestuin werken maakt me gelukkig.'

'Bovendien biedt leegte in je hoofd zuurstof voor nieuwe, frisse ideeën. In een sterke illustratie zien we het verhaal zoals het zich ontvouwt in het hoofd van de illustrator, het is zijn of haar unieke impressie van het verhaal. Een goede illustratie staat de tekst altijd mooi bij en voegt ook iets toe: een gevoel of een sfeer.'

'Ik durf af en toe een boek mee te nemen naar de tuin en het hardop voor te lezen, terwijl mijn kippen rond mijn voeten scharrelen.'

KINDERBOEKEN ALS ZAADJES

Voor de illustratie van de leeskaart haalde Lucas inspiratie uit zijn eigen boekenverzameling. Zijn tekentafel ligt bezaaid met boeken. 'Als ik een verhaal illustreer, is het belangrijk dat ik het eerst goed lees en in mijn hoofd vormgeef. Hoe zien de karak-

ters eruit, hoe gedragen ze zich? Hoe ziet de omgeving eruit of waar speelt het zich af? Welke sfeer heeft het verhaal? Dat heeft allemaal invloed op welke kleuren ik gebruik of hoe vol ik mijn illustraties teken. Is het een rustig verhaal of bevat het veel beweging en dynamiek? Dan begin ik te tekenen, terwijl ik ondertussen in mijn verzameling kinderboeken snuister.'

VOORLEZEN VOOR DIEREN

'Mijn liefde voor boeken en de overtuiging dat je nooit genoeg boeken kan hebben, wilde ik graag in dit beeld verwerken. Daarnaast wilde ik ook het voorlezen verbeelden. Hoewel ik me zelf erg ongemakkelijk voel bij voorlezen voor anderen, durf ik af en toe wel een boek mee te nemen naar de tuin en het hardop voor te lezen, terwijl mijn kippen rond mijn voeten scharrelen.' Die liefde voor de natuur is een terugkerend thema. Haar schoonheid en het belang om er goed voor te zorgen. Lucas wil aandacht voor kleine, mooie dingen tonen.

HET BEGON MET EEN BOEK

'Rond mijn twaalfde kreeg ik een boek over dinosauriërs. Die verloren wereld leek zo echt dat ze zich vanaf dat moment non-stop in mijn hoofd afspeelde. Ik begon de dinosauriërs over te tekenen en plaatste ze in verschillende omgevingen. Sindsdien ben ik nooit meer gestopt met tekenen.'

'Op de middelbare school kon ik keuzevakken volgen en ik koos voor een creatief pakket dat naast beeldende vorming ook drama en zang omvatte. Hoewel ik die laatste twee vakken verschrikkelijk vond, bleef ik doorgaan vanwege mijn passie voor tekenen. Vervolgens ging ik naar een kunstacademie en zette mijn creatieve opleiding voort aan de hogeschool.'

Die expertise en passie doorgeven aan zijn leerlingen en studenten vindt Lucas geweldig. Hen zien groeien in hun creatieve proces: 'De fantasie van kinderen inspireert me om zelf vrij en grappig werk te maken.'

GENOMINEERD

Kaatje Van Den Driessche

SCHOOL: halftijdse boekenjuf, leesjuf, taaljuf op Gemeentelijke Basisschool Piramide & Tilia in Steenokkerzeel

FAVORIEETE KINDERBOEK: *De fantastische meneer Vos*, Roald Dahl, Fontein

'IK GELOOF IN AANSPOREN, IN LEERLINGEN LATEN PROEVEN VAN EEN BREED AANBOD'

'Ik kijk op naar iedereen die al eerder in dit magazine stond', zegt Kaatje Van Den Driessche. 'Ik sta als boekenjuf nog in beginnersschoenen, maar ik hoop dat je de passie, de goesting in lezen toch al voelt hier op school.'

Toen ik zelf nog op de lagere school zat, las meester Jan na elke zwemles voor. We zaten dan met z'n allen in de turnzaal te luisteren. Dat ik dat nog weet, het nog voor me zie, onderstreept welke indruk een boek en een voorleesmoment kunnen maken. Misschien is mijn hele boekenjufverhaal wel juist vanuit die herinnering ontstaan. De leerlingen van nu wil ik hetzelfde gunnen, zo'n '**Boeken toe, we gaan lezen'-moment.**'

'Als klasjuf creëerde ik die momenten al. In het zesde leerjaar heb ik bijvoorbeeld een schooljaar lang *Lampje* van Annet Schaap voorgelezen. Een fantastische ervaring! Ik lees graag voor als ik het verhaal zelf nog niet ken, zo zijn we samen verwonderd. Leerlingen van die leeftijd vinden het voorlezen zeker nog leuk, maar je moet wel het juiste boek vinden.'

'Als leerkracht vergeten we nog te vaak wat voor een rolmodel we zijn.'

GROTE VOORBEELDEN

Toen ik boekenjuf Bieke leerde kennen op een bijscholing, dacht ik: ik wil die vrouw leren kennen. Hoe pakt zij haar job aan? Wat houdt het in? Kan ik dat ook? Ik trok m'n stoute schoenen aan en bezocht Biekies klas en stapte dan naar de directie. Het eerste jaar kreeg ik er 6 uur voor, nu mag ik het halftijds invullen. Ik weet dat ik nog een beginner ben, maar ik hoop dat je het lezen in onze school al proeft en ruikt.'

'Ik heb eerst gewerkt aan de leesmotivatie. Die was wat verdwenen. De **ik-doe-alsof-ik-lees-cultuur heerste**. Leerkrachten hadden ook geen voeling meer met wat leerlingen leenden in de bib. Daarom zet ik ook in op hun kennis van de boekenwereld. En de leerlingen? Die moeten kunnen kiezen tijdens vrij lezen, maar ik geloof ook in aansporen, in hen laten proeven van een breed boekenaanbod.'

'Hoe ik dat doe? Met verplichte boekentaken en vaste boekenlijstjes. Ik weet dat haast iedereen ertegen is. Toch geef ik ze. Eén keer in het vierde, vijfde én zesde. Ik maak een stapel

van 30 boeken die ze uit zichzelf niet gemakkelijk uit het rek zouden plukken. Daaruit kiezen ze. Het gebeurt regelmatig dat een leerling achteraf zegt: "Dat was leuk, ik zoek nog iets van die auteur." Als ze altijd zelf een boek kiezen, kom je vaak bij dezelfde reeksen uit.'

ACTIE!

'Bij de kleuters zetten we nu in op leesdidactiek: **hoe gebruik je prentenboeken verdiepend?** Hoe haal je er woordenschat uit? We werken met vraagkaartjes als wie, wat, plaats. Leerkrachten kiezen een themaboek, lezen het herhaaldelijk voor, visualiseren, activeren de voorkennis ...'

'In de lagere school hebben we dit jaar **woordenschat in de lessen WO** erbij genomen. Ik ben door alle WO-thema's gegaan en stelde een lijst van geschikte boeken per thema op. Welke zijn in de bib te vinden? Welke boeken kunnen we als school het best zelf aankopen?'

'Voor elk leerjaar ga ik op zoek naar een passend leesmoment. Er zit een groeipad in al die momenten.'

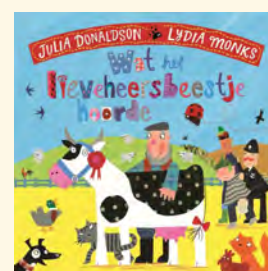
'Verder heb ik een mooi leeslokaal ingericht met een stapelbed als knusse leesplek. Ik stopte ook veel tijd in individuele leesgesprekken. Daar puur ik dan acties uit. Zo bleek dat leerlingen het moeilijk vinden om een boek op hun niveau te vinden. Dat hebben we opgelost door hun de vijfvingertest aan te leren.'

GROEIPAD

'Voor elk leerjaar ga ik op zoek naar **een passend leesmoment**. Daar houden ze over de jaren heen een leesdagboek over bij. In het eerste leerjaar beginnen we met niveaulezen. Daar helpen (groot)ouders aan mee. Het tweede en het vijfde gaat tutorlezen in samenleesboeken. AVI-lezen doen we met de leerlingen uit het derde. Lezers met min of meer hetzelfde niveau lezen hetzelfde boek. Als het boek uit is, bespreken we het samen. We lenen er AVI-boxen van de bib voor. Echt een geweldige service.'

'Het vierde gaat vanaf volgend jaar toneellezen en het zesde zou ik willen inschakelen voor het projectlezen. Ik zou hen dan acties voor Voorleesweek en Jeugdboekenmaand laten organiseren. Zo geven we hun meer verantwoordelijkheid en zit er een groeipad in al die leesmomenten.'

IN DE BOEKENKAST VAN JUF KAATJE

LEERKRACHT IS ROLMODEL

‘Of ik nog belangrijke lessen over lezen leerde? Ik heb er drie. Als leerkracht vergeten we nog te vaak wat voor rolmodel we zijn. Als de verkoper op de boekenbeurs een klein stukje uit een boek vertelt, dan gaat dat boek die avond 6 keer over de toonbank. Wij leerkrachten hebben elke dag zoveel invloed. Een tweede: je kan **voor elke les boeken als vertrekpunt** kiezen. En een heel belangrijke nummer 3: doe het niet alleen, vorm een teampje. Dat maakt het makkelijker om alle neuzen in dezelfde richting te krijgen. Kom je over vijf jaar weer kijken waar het ons gebracht heeft?’

LESTIPS VAN KAATJE

VERTELTASSEN

‘Met verteltassen willen we ouders betrekken bij het voorlezen. We zorgen voor het materiaal: een tas rond een herkenbaar thema waarin een boek en een muzische verwerking of een spel zit. We voegen ook een QR-code toe, die linkt naar hoe ik het boek voorlees. Zo moeten ze alleen nog het momentje samen creëren.’

LEESJURY OP SCHOOL

‘We deden dit jaar voor de tweede keer mee met de Leesjury op school. De bib koopt de boeken aan en voor de bijeenkomsten heb ik een creatieve opdracht bij elk boek. Het vraagt een goede planning om alles rond te krijgen en op tijd te kunnen stemmen. Voor mij is de Leesjury een leuke inspiratiebron. En de leerlingen voelen zich speciaal, echt een clubje.’

IEDEREEN LEEST ACADEMIE

Iedereen Leest lanceert de Iedereen Leest Academie, een leerplatform waarmee ze professionele leesbevorderaars zoals leerkrachten, bibliotheekmedewerkers en kinderbegeleiders via online en offline leertrajecten inzichten en tools aanreiken om hun rol als leesbevorderaar voluit, deskundig en met vertrouwen te kunnen vervullen.

Op het leerplatform vind je vorming rond verschillende thema's, onder meer interactief voorlezen, boekenaanbod en leesdidactiek. Een groot deel van het aanbod is gratis. Wil je op de hoogte blijven? Schrijf je dan in voor de nieuwsbrief op iedereenleest.be.

‘LUISTEREN MOET JE LEREN’: 5 FASES VAN EEN SLIMME LUISTEROPDRACHT

Er is terecht veel aandacht voor leesonderwijs. Maar ook luistervaardigheid hinkt achterop, al zijn data daarover schaars. Wat we wel weten: in de klas wordt ze vooral getest, amper onderwezen. ‘Leerkrachten onderschatten hoe moeilijk en belangrijk begrijpend luisteren is’, zegt Kris Van den Branden van Centrum voor Taal en Onderwijs (CTO). Projectmedewerker Siel Vienne fluistert je een sterke luisterdidactiek in het oor.

‘De leerkracht speelt een geluidsfragment af. “Goed opletten, straks komen er vragen”, zegt die. Een nachtmerrie voor leerlingen, zo’n klassieke luister-test’, zegt Siel Vienne. ‘Ze krijgen hier vooraf geen gericht luisterdoel, dus doet hun werkgeheugen een vergeefse poging om alles te onthouden. Veel leren ze daarvan niet bij, en de leerkracht geeft enkel punten op wat ze al kunnen.’

‘Geen wonder dat veel leerlingen luisteren de minst leuke taalactiviteit vinden’, vult Kris Van den Branden aan. ‘Leerkrachten vinden op hun beurt luistervaardigheid onderwijzen moeilijk, en dus beperkt zich dat vaak tot testen. Jammer, want we krijgen meer dan ooit mondelinge informatie binnen. Leerlingen moeten die kritisch leren begrijpen. En dat vergt oefening, net als bij lezen.’

4 EYEOPENERS OVER LUISTERVAARDIGHEID

Luisteren kan je niet zomaar

Kris Van den Branden: ‘Er heerst een soort “vanzelfsprekendheid” over luisteren: leerlingen doen het de hele dag door, dus dat kunnen ze toch? Bij leerkrachten leeft bovendien de perceptie dat luisteren van alle vaardigheden sowieso het meest geïntegreerd is in andere vakken en lessen, en dat ze die niet nog eens apart moeten oefenen.’

‘Goed begrijpend luisteren is een belangrijke voorspeller voor lezen.’

Kris Van den Branden

‘Net zoals veel lezen bevorderlijk is voor het leesbegrip, helpt veel luisteren uiteraard om luistervaardigheid te versterken. Maar dat is niet genoeg. Leerlingen hebben expliciete instructie en ondersteuning nodig én moeten veel kansen krijgen om luisterstrategieën en andere deelvaardigheden toe te passen in slim opgebouwde luistertaken (zie verder). Dat lukt het best als je je voorziene lestijden gedurende het schooljaar daaraan spendeert in plaats van aan louter testen. En er zitten ook kansen in andere vakken dan de taalles.’

Luisteren is niet zo passief als je denkt

Kris Van den Branden: ‘Wie luistert, gaat in interactie met de gesproken tekst. Leerlingen moeten met andere woorden leren om informatie uit een fragment te gebruiken om er zelf een mentale representatie van te bouwen: wat kan ik hiermee doen, hoe relevant is dit, hoe betrouwbaar, hoe waardevol?’ ‘Ze moeten ook leren in interactie te gaan met elkaar. In haar doctoraat onderzocht Hatice Nur Özçelik (KU Leuven) wat er gebeurt als je Vlaamse leerlingen voor een moeilijke luisteropdracht zelf controle geeft over de apparatuur (laptop, tablet ...) en hen laat samenwerken. Die situatie vergeleek ze met een “standaard” klassikale luistersituatie. Wat bleek: de leerlingen deden het niet beter in de interactie-situatie: ze spoelden

nauwelijks terug en samenwerken beperkte zich tot “Wat heb jij voor vraag 1? Ik A, jij B, wat kiezen we?”. Ze losten dus – zoals ze dat gewoon zijn – “een testje” op en waren amper bezig met samen tot een beter begrip komen. Ook van deze opdracht werden de leerlingen dus niet *vanzelf* betere luisterraars; goede begeleiding is dan ook nodig.’

Luisteren lijkt op lezen (en ook weer niet)

Kris Van den Branden: ‘Lees- en luisterstrategieën hangen zeker samen: je houdt je doel voor ogen, stelt jezelf vragen, probeert structuur te herkennen, zet woordenschat in ... In veel opzichten lijkt de gereedschapskist die leerkrachten bij leesdidactiek inzetten dan ook op die voor luisterdidactiek. En toch blijft die vaak in de garage staan. Het toont aan dat ons taalonderwijs wat de vaardigheden betreft nog altijd sterk verkokerd is, al zijn de eindtermen op dat vlak goed opgeschoven.’

‘Er zijn ook verschillen. Lezen is langzamer, er is meer zichtbare structuur en je hebt meer mogelijkheden om te vertragen. Luisteren is veel vluchtiger, je moet uit een audiostroom begrip opbouwen op het moment zelf. Spreektaal vertoont daarnaast veel meer variatie en “haperingen”. Het is dan ook niet zo dat iemand die goed begrijpend kan lezen, per definitie ook sterk is in begrijpend luisteren. Omgekeerd weten we wel dat goed begrijpend luisteren een belangrijke voorspeller is voor lezen.’

Luisteren is niet per se alles begrijpen

Kris Van den Branden: ‘Het idee leeft bij veel leerkrachten, en ook in methodes, dat leerlingen alle woorden in een fragment moeten kennen om de boodschap te begrijpen, en dat je elk luisterfragment volledig moet bespreken. Zo worden leerlingen echter geen strategische luisterraars. Alles hangt af van het doel dat je meegeeft. Als je bijvoorbeeld bij een podcast over horrorfilms alleen een sensationeel feit moet navertellen aan een vriend, dan is het nodig dat je leerlingen een deel van de inhoud kunnen wegfilteren. Heel anders wordt het wanneer de opdracht luidt: bedenk eerst zelf 3 redenen waarom mensen van horror houden en leg die naast de redenen van de wetenschapper.’

‘Hedendaagse taalcompetentie is ook veel meer dan inhoudelijke vragen beantwoorden over een tekst. In de PISA-testen bijvoorbeeld zie je ook voor leesvaardigheid die verschuiving: leerlingen moeten informatie uit diverse bronnen interpreteren, daar hun eigen kader of reflecties tegenaan plaatsen ... Ook bij luisteren is het belangrijk dat leerlingen dat soort vaardigheden verwerven. Daarvoor moeten ze luisterfragmenten op een heel andere manier leren benaderen dan puur op de letterlijke inhoud.’

ZO BOUW JE EEN LUISTERACTIVITEIT OP

Fase 1: kies een geschikt geluidsfragment

Siel Vienne: 'Amper 35% van de bevroegde leerlingen in de recente Peiling Nederlands (einde eerste graad secundair onderwijs) vindt de geluidsfragmenten die leerkrachten gebruiken, interessant en uitdagend. Durf dus los te komen van je methode en ga zelf op zoek naar authentieke geluidsfragmenten, al dan niet gecombineerd met beeld (kijkend luisteren). Dat kan je bijvoorbeeld via het Archief voor Onderwijs of NedBox (zeer geschikt voor OKAN-klassen, AN-werking ...), maar ook YouTube of podcasts. Dat zulke fragmenten gepaard gaan met *ruis* (onvolledige zinnen, versprekingen, accenten ...) is net sterk, daar moeten leerlingen ook in het echte leven mee omgaan.'

'Je hoeft je niet te beperken tot non-fictie of per se technologie in te zetten: waarom niet zelf eens een stuk van een kortverhaal voorlezen? In het kleuteronderwijs is interactief voorlezen goed ingeburgerd, ook in het lager en secundair is dat zeker een optie.'

'Je hoeft niet per se technologie in te zetten: waarom niet zelf eens een stuk van een kortverhaal voorlezen?'

Siel Vienne

'Hoe lang het ideale fragment is? Regels zijn er niet, maar hoe korter een stukje, hoe hoger vaak de *informatiedichtheid*: dan worden gedachtesprongen niet altijd uitdrukkelijk gemaakt. Dat mag, maar daar moet je leerlingen de nodige ondersteuning bij bieden in de volgende fases.'

Fase 2: geef interessante vragen vooraf

Siel Vienne: 'In het echte leven luister je ook niet zonder reden naar iets. Je kijkt naar een YouTube-tutorial omdat je wil weten hoe iets werkt. Je luistert naar een podcast omdat je interesse hebt in een onderwerp. Zo geef je ook bij luisteroefeningen in de klas beter vooraf het doel (lees: de cruciale en interessante vragen) aan je leerlingen. Dat helpt hen niet alleen om gericht te luisteren, het heeft ook een motiverend effect.'

'Daarnaast vul je ook hun "rugzakje" met enige kennis van de wereld over het thema van het luisterfragment, eventueel ook met bepaalde woordenschat die erin voorkomt. Uit onderzoek weten we dat leerlingen zo gemakkelijker tot luisterbegrip komen. Zeker voor anderstalige leerlingen is voorkennis activeren belangrijk: zo trek je die gelijk voor de hele klas.'

Fase 3: bespreek in duo na de eerste ronde

Siel Vienne: 'Idealiter luistert je klas 2 keer naar een fragment. Na de eerste beurt laat je de leerlingen in duo's bespreken wat ze denken dat het antwoord is op de vragen. Je verzamelt ze en laat ze die beargumenteren: waar hebben ze dat precies gehoord? Leg bloot over welke antwoorden ze het eens zijn, over welke niet, en op welke vragen ze het antwoord nog niet kennen. In een volgende luisterronde moedig je ze aan vooral op die laatste 2 te focussen.'

'Liet je de leerlingen noteren tijdens het luisteren? Dan kan je in deze fase ook hun notities laten vergelijken met elkaar: welke sluiten het best aan bij het luisterdoel en waarom? Je kan ook tonen welke notities jij zelf zou hebben genomen en tips geven over manieren waarop je kort informatie kan neerschrijven. Weet dat de meeste leerlingen niet *vanzelf* goed zijn in noteren, het is een vaardigheid op zich die ze moeten inoefenen.'

Fase 4: bespreek klassikaal na de tweede ronde

Siel Vienne: 'In deze fase werk je toe naar een afdoend antwoord op de vragen. Als dat nodig blijkt, kan je de leerlingen nog een keer gericht laten luisteren naar een deeltje van het geluidsfragment. Je kan daarbij gerichte instructie geven over de strategie die ze moeten toepassen, of voordoen hoe jij dat zou doen. Zo kan je wijzen op ankerpunten: muzikale overgangen, een beeld dat verandert, een andere stem ...'

'Wat ook kan in deze fase: je geeft ze een geschreven transcript. Zo kan je ze bijvoorbeeld op woorden wijzen als niet-tegenstaande, en op een dubbele negatie, die hun misschien ontgingen bij het luisteren, waardoor ze te snel verkeerde conclusies trokken.'

Fase 5: hou een nabespreking

Siel Vienne: 'Nabespreken is niet alleen maar de juiste antwoorden op de vragen overlopen. Het is terugkijken naar de gebruikte strategieën, de nieuwe woordenschat die aan bod kwam *vastzetten* ... Luisteren houdt vandaag ook in dat leerlingen kritisch kunnen reflecteren op de betrouwbaarheid en de waarde van een fragment. Denk dus in deze fase samen na over de intenties van de spreker(s), doe samen aan bronnenonderzoek en laat ze verder debatteren over het onderwerp.'

KLASSE

Nele Beerens

Dit artikel verscheen eerder op klasse.be.
klasse.be/thema/lezen-en-taal

Kris Van den Branden is hoogleraar taalkunde en lerarenopleider aan de Faculteit Letteren van de KU Leuven en academisch promotor van het Centrum voor Taal en Onderwijs (KU Leuven). Hij schreef samen met Marieke Vanbuel het boek *Taal op school. 75 vragen over taalbeleid in het secundair onderwijs*.
arts.kuleuven.be/cto

Siel Vienne werkte vijf jaar als wetenschappelijk medewerker bij het Centrum voor Taal en Onderwijs (KU Leuven). Ze begeleidde basisscholen bij projecten rond taalbeleid, met begrijpend luisteren en lezen in de focus. Sinds kort zet ze haar werk voor gelijkke kansen in het onderwijs verder als projectmedewerker bij De Schoolbrug in Antwerpen.
deschoolbrug.be

Meer weten?

Doctoraat Hatice Nur Özçelik:
kuleuven.be/doctoraatsverdediging/fiches/3H12/3H120171.htm
Peiling Nederlands:
kwalificatiescurriculum.be/peiling-nederlands-1ste-graad-so-onderwijs.hetarchief.be
nedbox.be

BOEKENTIPS VAN DE JURY

ALVA EN HET EILAND VAN HERINNERINGEN

Een nieuwe parel van Valeria Docampo (*Het land van de grote woordfabriek*) over een bijzonder meisje dat verloren herinneringen weer glans weet te geven. Volg samen de blauwe lijnen die de fantasie en herinneringen 'echt' maken. Dit prachtige boek is ook een mooie opstap om gesprekken te starten in de klas: welke mooie herinneringen (aan iets of iemand) hebben de leerlingen zelf? Laat ze een passende foto zoeken en er met blauwe stiften een detail uit hun herinnering op tekenen.

Alva en het eiland van herinneringen | Alexandra Helmig & Valeria Docampo (ill.) | De Eenhoorn | ISBN 9789462917460 | 5 tot 7 jaar

ZEG MAAR JOSKE

Er gebeuren veel doodgewoon bijzondere-bijzonder doodgewone dingen in het steegje waar Joske en haar burens wonen (eigenlijk is het Jozefien – maar zeg maar Joske). Eenvoudig en herkenbaar, en vol kleurrijke illustraties is dit een bundeling van vijf licht-filosofische voorleesverhalen om eindeloos van te genieten in de eerste en tweede graad.

Zeg maar Joske | Marijke Guetens & Roozeboos (ill.) | Pelckmans | ISBN 9789463374095 vanaf 6 jaar

OLIMILLIMETER EN MEGAMOND

Een voorleesverhaal met een originele en gevoelige aanpak van thema's zoals vriendschap, afscheid nemen en opgroeien. Het boek, dat letterlijk twee kanten heeft – een voor Olimillimeter en een voor Megamond – biedt een creatieve leeservaring. De prachtige illustraties van Kristof Devos, die spelen met perspectief en kleur, voegen een extra laag toe aan het verhaal en prikkelen de verbeelding van de lezers.

Olimillimeter en Megamond | Barbara Raes & Kristof Devos (ill.) | Lannoo | ISBN 9789401489768 | 6 tot 8 jaar

BOEKENTIPS VAN DE UITGEVERS

DE BIZARRE TOVERDRANK

Lily en Frig wonen aan de rand van een magisch bos, waar dieren spreken en mensen snel verdwalen. Als ze door Lily's grootmoeder op pad worden gestuurd om drie ingrediënten te verzamelen voor een toverdrankje, moeten ze diep het bos in. Om de ingrediënten te vinden en veilig naar huis terug te keren, zullen Lily en Frig al hun moed bijeen moeten rapen. Lees- en kijkplezier in de klas verzekerd met dit kleurrijk geïllustreerde boek, vol actie, vriendschap en avontuur!

De bizarre toverdrank | Ben Ceysens & Amber Brepoels (ill.) | Clavis | ISBN 9789044853773 | 7 tot 9 jaar

DE KATTENWANDELING

Elke dag gaan ze een eindje wandelen, het baasje voorop en de kat er enkele stappen achteraan. Ze lopen altijd hetzelfde rondje en op een bepaalde plek stoppen ze om verstoppertje te spelen. Op een dag is de kat dat beu. Ze wil ergens anders naartoe. Dat vindt het baasje eng. Blijven staan of erachteraan gaan - wat is het beste? Waar gaat de kat naartoe? Een bijzonder prentenboek een spannend avontuur, maar tegelijk zoveel meer. Het doet ons nadenken over relaties, moed, angst, eenzaamheid ...

De kattenwandeling | Sara Lundberg | Tip-toe Print | ISBN 97894643207 | vanaf 5 jaar

NIKO & NICO

Wanneer Niko een egeltje vindt, neemt ze het mee naar huis. Hij heet Nico en ze heeft hele gesprekken met hem. Over de ruzies tussen mama en papa, de lege koelkast en hoe moeilijk ze het vindt om voor haar kleine broertje te zorgen. Ze neemt de egel overal mee en hij wordt haar steun en luisterend oor. Op een poëtische en empathische manier geeft dit boek een inkijk in het leven van een meisje dat opgroeit in armoede en hoe vriendschap moed en hoop kan bieden.

Niko & Nico | Twiggy Bossuyt | Houtekiet | ISBN 9789052404547 | vanaf 10 jaar

GENOMINEERD

Ria Peeters

SCHOOL: beleidsondersteuner en zorgcoördinator voor de kleuters en de lagere school op Gemeentelijke Basisschool De Buitenkans in Molenstede, Diest

FAVORIETE KINDERBOEK: *Jip en Janneke*, Annie M.G. Schmidt, *Querido*

‘IK ZAG HET GEBRUIK VAN BOEKEN OP SCHOOL ECHT VOORUITGAAN’

Elke twee maanden voorziet ze alle klassen van een verse lading bibboeken. En elke ochtend vangt ze de jongste leerlingen op met een voorleesverhaal. Bovenal zet Ria Peeters als beleidsondersteuner en zorgcoördinator elk dag het lezen in haar school op de kaart.

‘We hebben de voorbije jaren hard rond onze visie gewerkt. We startten rondetafelgesprekken op met burens, ouders, collega’s ... Van daaruit hebben we kernbegrippen gefilterd als duurzaam, open, warm. Ook hebben we samen met het Expertisecentrum Ervaringsgericht Onderwijs (CEGO) een nieuw rapport uitgewerkt. Daardoor bleef het leesbeleid wat in een hoekje liggen. Toen we in het begin van dit schooljaar de leesscan deden, kwam naar boven dat we goed bezig zijn op het vlak van lezen. Alleen moeten we het nog op papier zetten.’

‘Met de werkgroep taal steken we inspirerende activiteiten in elkaar die in de hele school zichtbaar zijn.’

DOEN EN EVALUEREN

‘We hebben een werkgroep die concrete activiteiten rond lezen uitwerkt. Samen steken we inspirerende activiteiten in elkaar die **in de hele school zichtbaar** zijn. Tijdens Poëzie-week lieten we bijvoorbeeld elke klas een gedicht maken. De resultaten hebben we in het speelbos gehangen en zo kwam er een gedichtenwandeling tot stand. Tijdens Jeugdboekenmaand hingen we er raadsels en rebussen rond sport op. Elke klas kreeg een formulier waarop ze de juiste oplossingen noteerde. In een groots, gezamenlijk moment hebben we dan de juiste oplossingen gegeven. Zo geven we het lezen op schoolniveau vorm. En al die acties worden ook geëvalueerd.’

‘Uiteraard volgen we ook het technisch lezen goed op. Van daaruit kijken we welke leerlingen extra ondersteuning nodig hebben. Voor hen starten we een aantal keer per jaar Ralfien Connect-lezen op. Met leesboekjes of met **teksten die aansluiten bij de voorkeuren van de leerlingen**. Voor de begeleiding van die leesmomenen kunnen we rekenen op de hulp van sterke vrijwilligers.’

VOORLEZEN, VOORLEZEN, VOORLEZEN

‘In de kleuterschool hanteren we de principes van herhaald voorlezen en doen we aan preteachen. Hoe lees je interactief voor? Welke vragen stel je aan zwakkere leerlingen, welke aan heel sterke? We hebben met de taxonomie van Bloom gewerkt om op verschillende niveaus vragen te stellen. Ook woordenschat komt aan bod. Hoe vertrek je vanuit een boek? Welke woordenschat zit in het boek? Daar hebben we wel een aantal personeelsvergaderingen aan besteed. Intussen is dat goed ingeburgerd.’

‘Als ik in een klas moet vervangen, lees ik sowieso voor. De leerlingen van het zesde leer ik ook voorlezen. Ze kiezen dan een prentenboek uit mijn eigen grote collectie. Daarmee oefenen ze en dan gaan ze het verhaal voorlezen aan de kleuters.’

‘Mijn favoriete moment van de dag? Dat is toch **het voorlezen bij de instappertjes**. Dat doe ik elke ochtend als de ouders de jongste leerlingen in de klas afzetten. Afscheid nemen is soms moeilijk en sommige *ukkie*s zwerven wat doel-loos rond. Ik laat ze vrij, maar de meesten komen als ik start met voorlezen. De juf heeft zo de handen vrij om de ouders te ontvangen en hun kindjes aan te nemen. En je maakt vanaf het eerste moment duidelijk hoe belangrijk (voor)lezen is.’

ZAKKEN VOL BOEKEN

‘In de bib mogen we elke twee maanden boekenzakken voor elke klas ophalen. Ik ga die halen en terugbrengen. De leerkrachten en leerlingen geven hun voorkeur door. De juffen vragen boeken rond de thema’s waarrond ze werken, leerlingen kiezen aan de hand van Bieblo. We kunnen de bib helaas niet dichterbij halen. Maar het werkt, want leerlingen vinden **regelmatig een nieuw en ander aanbod in de klasbib**. Lezen kan trouwens ook tijdens de pauzes in onze leesklas.’

'Hoe lees je interactief voor? Welke vragen stel je aan taalzwakkere leerlingen, welke aan sterke?'

'Door de jaren heen merkte ik wel wat evoluties. Boeken zijn vandaag veel aantrekkelijker dan vroeger. Ik zag het gebruik ervan op school ook echt wel vooruitgaan. Vroeger stonden de boeken in een afgesloten kast. Vrijdag ging de kast open en mochten we er allemaal eentje kiezen. Dat maakte het misschien een beetje bijzonder, maar toch, leerlingen hebben nu meer dan ooit toegang tot boeken.'

LESTIPS VAN RIA

SAMENLEESBOEKEN

'Ik tip graag samenleesboeken aan ouders van beginnende lezers. Samen met een ervaren lezer lezen, zorgt al snel voor veel verhaalplezier en voldoening.'

LEESSCAN: SCAN HET LEESONDERWIJS OP JE SCHOOL

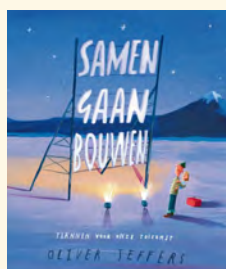
Wil je het leesonderwijs op jouw school in kaart brengen? Doe dan de leesscan! De leesscan is een instrument dat je helpt om te (her)starten met een leesbeleid op school. Op basis van de resultaten kan je een leesbeleidsplan opstarten, de implementatie van het leesbeleidsplan evalueren of bijsturen.

Met een vijftigtal vragen zet de leesscan je op weg om op een snelle en eenvoudige manier zicht te krijgen op de sterktes en uitdagingen voor het leesonderwijs op jouw school. Het resultaat wordt meteen gevisualiseerd. Je kan de leesscan op een later tijdstip opnieuw uitvoeren om de evolutie van je leesbeleidsplan in kaart te brengen.

De leesscan is het resultaat van een onderzoeksproject van hogeschool Odisee in samenwerking met AP Hogeschool, Universiteit Gent, Iedereen Leest, Stichting Lezen en de Nederlandse Taalunie. Sinds 2023 beheert Iedereen Leest de leesscan.

leesscan.be

IN DE BOEKENKAST VAN JUF RIA

TIPS OM SUCCESVOL INTERACTIEF VOOR TE LEZEN

door Iedereen Leest

Interactief voorlezen is een belangrijke methode binnen krachtig taal- en leesonderwijs. Door interactief voor te lezen, bied je leerlingen rijke kansen om hun taal- en leesvaardigheid en hun leesmotivatie en leesgedrag te versterken. Je leest niet alleen een tekst voor, maar gaat tegelijkertijd in interactie met de leerlingen. Dat gebeurt het best zowel voor, tijdens als na het interactief voorlezen. Hoe pak je dat nu het best aan? Deze tips zetten je op weg.

TIP 1. BESPREEK SAMEN DE EIGENSCHAPPEN VAN HET BOEK

Wie is de auteur? Wat staat er op de kaft? Help je me de flap open te doen? Wat gebeurt er nu?

Afhankelijk van de leeftijd en leeservaring van je leerlingen, leg je uit hoe je met een boek of tekst omgaat. Zo kan je stilstaan bij hoe je een boek vastneemt en leest of uitzoeken wie de auteur en de illustrator zijn.

TIP 2. STEL OPEN VRAGEN

Wat doet de kat daar, denk je? Waarom ligt ze op de grond?

Met open vragen daag je leerlingen uit om actief na te denken over wat ze zien en horen. Dit in tegenstelling tot gesloten vragen, die vaak enkel 'juist' of 'fout' als antwoord uitlokken. Via de gepaste vragen op het juiste moment leer je leerlingen ook dieper in de tekst duiken, leer je ze beter afleiden wat er misschien tussen de regels staat en meedenken met de auteur. Kortom: je bereidt ze meteen volop voor op hoe begripvol lezen werkt.

TIP 3. STEL EXTRA VRAGEN EN GEEF TIPS

Wie is de schilder? Kan je me vertellen wat de kat vastheeft?

Als je niet meteen een antwoord op je vraag krijgt, is die vraag niet noodzakelijk te moeilijk. Met gerichte tips komen leerlingen vaak wel verder. Of helpen ze elkaar om een waardevol antwoord te bedenken.

TIP 4. BEKIJK SAMEN DE AFBEELDINGEN

Zien jullie waar de kat naar kijkt? Waarom zou de tekenaar haar pootjes zo getekend hebben?

Speel in op eigen inbreng en spontane reacties van de leerlingen wanneer je samen naar de illustraties kijkt. Of benoem wat jij ziet en ga erover in gesprek. Soms zit in illustraties heel wat betekenis verstopt en hebben leerlingen extra uitleg nodig. Je kan natuurlijk ook de verhaallijn of nieuwe woordenschat of kennis van de wereld koppelen aan wat er te zien is op de afbeeldingen.

'Interactief voorlezen is meer dan een verhaaltje vertellen. Je werkt vanuit een krachtige leesomgeving, rijke teksten en tekeningen aan meerdere doelen rond taal en de persoonlijkheid van de leerlingen.'

(een leerkracht die het professionaliseringstraject #iedereenvoorlezen van Iedereen Leest en UGent volgde)

TIP 5. GA DIEPER IN OP DE INHOUD VAN DE TEKST

Waarom blaast de kat? Is ze misschien boos? Hoe weet je of een kat boos is?

Wil je stilstaan bij de onderliggende boodschap van de tekst? Of meer vertellen over een thema dat aan bod komt? Afhankelijk van het doel dat jij met dit verhaal wil bereiken, geef je meer info bij gebeurtenissen in de tekst die om uitleg vragen.

TIP 6. STA STIL BIJ NIEUWE WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

De kat spint. Wanneer spinnen katten? Kan jij ook spinnen zoals een kat?

Bevat de tekst woorden die de leerlingen nog niet kennen? Ga die hindernis niet uit de weg: een interactief voorleesmoment is ideaal om nieuwe woordenschat aan te brengen. Ook bij leerlingen die erg jong zijn of een andere thuistaal hebben. Ze leren een woord of uitdrukking meteen in een toegepaste

context kennen, misschien met een afbeelding erbij. Later kan je hen dat woord zelf laten gebruiken en feedback geven op hoe ze dat doen.

TIP 7. GEEF POSITIEVE FEEDBACK

Super dat je de muizen gevonden hebt! Zouden de muizen de taart bewaken? Daar had ik zelf nog niet aan gedacht. Wat een goed idee!

Hoe vaker je leerlingen aanmoedigt als ze zelf reageren of input geven tijdens het voorleesmoment, hoe meer je hun de juiste houding bijbrengt om actief deel te nemen.

TIP 8. LEG LINKEN MET DE EIGEN LEEFWERELD

Wie heeft thuis ook een kat? Vind je een kat een fijn dier? Waarom? Wie heeft een ander huisdier?

Als leerlingen elementen in de tekst herkennen, kunnen ze zich sneller inleven. Dat motiveert hen nog meer om zelf iets te vertellen. Vertrek vanuit hun leefwereld en grijp de kans om die open te trekken. Wat herkennen ze, wat is anders? Ook motiverend: iets kleins over je eigen leefwereld vertellen.

Meer weten over interactief voorlezen? Iedereen Leest en de onderzoeksgroep Taal, Leren, Innoveren (UGent) ontwikkelen met steun van het Leesoffensief een professionaliserings-traject over interactief voorlezen waar 40 scholen mee aan de slag gingen. Je kan het online deel van het traject volgen in de Iedereen Leest Academie.

iedereenleest.be

- **Bespreek samen de eigenschappen van het boek**
→ *Wat staat er op de kaft?*
- **Stel open vragen**
→ *Wat zou de kat daar doen?*
- **Stel extra vragen en geef tips**
→ *Kijk eens, je ziet het hier op de prent.*
- **Ga dieper in op de inhoud van de tekst**
→ *Waarom blaast de kat hier?*
- **Sta stil bij nieuwe woorden en uitdrukkingen**
→ *Kan jij ook spinnen zoals een kat?*
- **Bekijk samen de afbeeldingen**
→ *Wat zie je hier in het gras?*
- **Geef positieve feedback**
→ *Super dat je de kat gevonden hebt!*
- **Leg linken met de eigen leefwereld**
→ *Wie heeft er ook een kat thuis?*

doe je zo!

MEER INFO?

 Vlaanderen
 LITERATUUR
VLAANDEREN **iedereenleest.**

ALLES KOMT GOED, ALTIJD: VAN VOORLEZEN NAAR FILOSOFEREN EN ZELF CREËREN

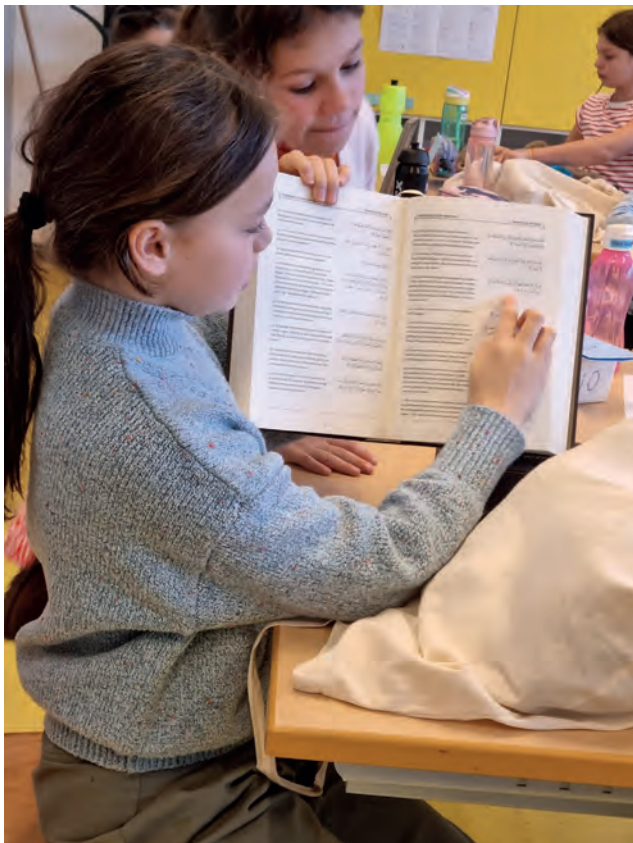
Met een jeugdboek als vertrekpunt ging kunstenaar Joke Van Canneyt met de leerlingen van het vijfde leerjaar van Vrije Basisschool Heilig-Hartcollege in Heist-op-den-Berg aan de slag met allerlei druktechnieken. 'Een project met een externe partner kan leerlingen én leerkrachten veel deugd doen.'

'Ik lees *Alles komt goed, altijd* van Kathleen Vereecken al jaren voor in de klas', vertelt klasleerkracht Liesbeth Devriendt. 'Toen ik over de dynamoPROJECTEN hoorde, dacht ik meteen aan dit boek. Met het verhaal over vluchten tijdens de Eerste Wereldoorlog en de prachtige prenten in blauwdruk van Charlotte Peys kan je veel kanten op.'

Via MUS-E Belgium kwam Liesbeth in contact met kunstenaar Joke Van Canneyt, die meteen in het boek dook. 'Er vielen me meteen een aantal zinnen op waar ik allerlei ideeën bij kreeg om visueel rond te werken. Bij elk van de zeven ateliers die we organiseerden, vertrok ik van een van die zinnen. Ik koos druktechnieken die erbij pasten en zorgde voor een logische opbouw. Ook probeerde ik elk thema op de eigen leefwereld van de leerlingen te betrekken. Ik begon licht en concreet en ging almaar abstracter en moeilijker: ik wou niet al tijdens de eerste bijeenkomst een zwaar thema als vluchten introduceren.'

FILOSOFEREN EN BRAINSTORMEN

Zo draaide het eerste atelier rond de titel van het boek. 'Eerst hebben we samen gefilosofeerd', legt Joke uit. 'Had iemand al ooit "Alles komt goed" tegen hen gezegd? Gebruikten ze die woorden soms zelf? In groepjes van vier mochten ze daarna brainstormen en zinnen verzinnen waarmee ze positieve boodschappen konden overbrengen.' Vervolgens

mochten de leerlingen experimenteren met typografie. Op papierrolletjes, bekend van rekeningen en kassa's, brachten ze hun eigen zinnen aan met lettersjablonen, stickers en stempels.

'Met het verhaal over vluchten tijdens de Eerste Wereldoorlog en de prachtige prenten in blauwdruk kan je veel kanten op.'

WOORDEN VERTALEN IN BEELDEN

We bezoeken de klas tegen het eind van het project. De leerlingen zijn in de weer met karton en carbonpapier. 'We

TALIGE EN CULTURELE CREATIVITEIT

Tijdens het dynamoPROJECT rond *Alles komt goed, altijd* konden de leerlingen volop oefenen met de talige vaardigheden lezen, luisteren, spreken en schrijven. Culturele vaardigheden als verbeelden en creëren kwamen aan bod via de diverse druktechnieken en andere creatieve technieken.

Lezen, luisteren, spreken en schrijven

- De leerkracht leest het boek gedurende enkele weken voor in de klas. De leerlingen luisteren, praten over het boek en de titel en bekijken de prenten van Charlotte Peys.
- *Filosoferen* komt in elk atelier aan bod. Zo vroeg Joke de leerlingen om in een totebag enkele voorwerpen te verzamelen die voor hen waardevol waren. Het moesten voorwerpen zijn die ze graag wilden bewaren, maar niet per se mee zouden kunnen nemen als ze onverwacht zouden moeten vluchten. Dat is een denkoefening die het hoofdpersonage Alice ook maakt: zij verstopt een aantal van haar lievelingsspullen in haar tuin in de grond. Thuis denken de leerlingen na over de te verzamelen voorwerpen en ze brengen ze mee naar school. Op school mogen ze de voorwerpen tonen en uitleggen wat ze precies voor hen betekenen. Er zitten knuffels bij, maar ook fotoalbums, gameconsoles, telefoons en souvenirs die hen doen denken aan (soms al overleden) grootouders. De leerlingen leggen uit en leven zich tegelijk in in de situatie van een vluchtelingenkind.
- De leerlingen schrijven een blog over het verloop van het project. Ze brengen zo schriftelijk en visueel verslag uit van elk atelier met Joke.

alleskomtgoedaltijd.blogspot.com

Verbeelden en creëren

- De leerlingen ontwerpen samen een kaartspel met woorden die ze visueel voorstellen door middel van een druktechniek met carbonpapier.
- De leerlingen gaan aan de slag met foamdruk. Ze knippen vormen uit foambladen van een millimeter dik en kleven die op kleine isolatieplaten: zo creëren ze een reuzenstempel. Ze kunnen het reliëf voelen en leren wat hoogdruk is.
- De leerlingen ontwerpen elk een pictogram en brengen hun ontwerp met verf in spuitbussen aan op een katoenen totebag.
- Op het eind van het project komen alle werkjes samen in een tentoonstelling in het cultuurcentrum. Niet alleen de leerlingen, maar ook hun familie en vrienden kunnen naar hun resultaten komen kijken.

Alice zit op de basisschool als in 1914 de Eerste Wereldoorlog uitbreekt in België. Ze moet vluchten met haar familie. Maar de oorlog is overal en nergens is het veilig. Uiteindelijk keren ze weer terug naar hun woonplaats leper, maar ze kunnen niet voorkomen dat het gezin langzamerhand uiteenvalt. Komt het nog goed? Kan dat wel?

lannoo.be/nl/alles-komt-goed-altijd

Ontvang tot 2000 euro voor jouw dynamoPROJECT

Wil jij ook samenwerken met een theatermaker of illustrator in jouw klas? Dat kan!

- De **dynamoPROJECT**-subsidie neemt de financiële drempel weg. Je krijgt tot 2000 euro voor jouw artistiek project op school.
- Ontdek de kunstenaars en cultuureducatieve organisaties op cultuurkuur.be. Of kies je eigen partner in je schoolbuurt.
- Inspiratie nodig? Doorzoek de praktijkvoorbeelden van andere scholen op cultuurkuur.be.

cultuurkuur.be/dynamoproject

moeten een woord vertalen in een tekening', licht Loes toe. 'Van al die tekeningen maken we een kaartspel, waarmee kinderen die onze taal nog niet kennen, kunnen ontdekken wat de woorden betekenen.' Loes koos het woord 'liefde', haar vriendin Aurélie koos voor 'visualiseren': 'Ik vind het een mooi woord met een mooie betekenis', zegt Aurélie, 'maar het is moeilijk om te tekenen. Ik heb een boekje getekend met daarin een piepklein verhaaltje, en dan een mannetje dat zich het verhaal voorstelt in zijn hoofd.' Loes: 'Op het carbonpapier zit een klein inktlaagje. Door hard op je potlood te drukken, komt de inkt op je papier terecht. Ik vind dit een heel leuk project. Je krijgt er veel ervaring door en we komen veel te weten over de oorlog. Dat vind ik interessant: ik lees graag over Anne Frank en zo.'

OBSERVEREN EN INSPIREREN

'Ik hoor wel vaker van leerkrachten hoe waardevol ze het vinden om een externe partner in de klas te hebben', vertelt Joke Van Canneyt. 'Vanzelf leg ik andere accenten en breng ik andere plannen mee dan de klasleerkracht zou doen. Het kan leerlingen én leerkrachten veel deugd doen. De leerkracht leert de klas op een nieuwe manier kennen, puur doordat hij of zij even een stap opzij kan zetten en een meer observerende rol kan opnemen. Zelf vind ik het altijd belangrijk om leerlingen met hun handen te laten werken en nieuwe materialen te leren kennen. Ik zie hoe leerkrachten daardoor ook zin krijgen om later met druktechnieken aan de slag te gaan in hun klas.'

TIPS VAN JUF LIESBETH

- **Tijdens elk atelier noteer ik wat Joke doet.** Dat gaat niet enkel om de druktechnieken. Joke begint vaak met een filosofische vraag. Interessant en bruikbaar!, denk ik dan, en ik schrijf de vraag op.
- **Betrek andere vakken.** We hadden in dezelfde maand als het dynamoPROJECT ook een WO-thema rond de Eerste Wereldoorlog, dat er dus mooi bij paste. De blog die de leerlingen schreven, sloot dan weer aan bij de lessen Nederlands.
- **Omarm de drukte.** De maand van het dynamoPROJECT was erg druk, ook al omdat het ook nog eens samenviel met Voorleesweek. Laat de planning dan even los en been later gewoon bij.

BOEKENTIPS VAN DE JURY

DE JONGEN DIE VAN DE WERELD HIELD

Adem bestaat nog niet echt. Hij zweeft als een geest boven zijn mogelijk toekomstige ouders. Dat vindt hij fijn, want hij zou erg graag leven. Maar dan lijkt het alsof zijn mogelijke ouders elkaar niet gaan terugzien. Gelukkig krijgt Adem een voorschot op zijn leven. Zo kan hij proberen zijn ouders bij elkaar te brengen. Maar dat is moeilijker dan hij dacht. Deze winnaar van de Woutertje Pieterse Prijs 2024 is een magisch en fantasievol verhaal vol hoop en liefde, voor elkaar én voor het leven.

De jongen die van de wereld hield | Tjibbe Veldkamp & Mark Janssen (ill.) | Querido
ISBN 9789045129235 | 11 tot 13 jaar

EEN OCTOPUS HEEFT NUL BOTTEN

Een boeiend telboek vol spannende en meest verrassende wist-je-datjes. Wist je dat een octopus 0 botten en 3 harten heeft? En dat het geluid van je ademhaling 10 decibel is? Dat er maar liefst 200 talen worden gesproken in Los Angeles? En er in een zak rijst van 1 kilo meer dan 40.000 rijstkorrels zitten? De schrijfster houdt ervan om zowat alles in de wereld te tellen en te meten. De kleurrijke en geestige prenten brengen de wereldweetjes helemaal tot leven.

Een octopus heeft nul botten | Anne Richardson & Diederik Jekel (vert.), Andrea Antinori (ill.) | Volt | ISBN 9789021486249
8 tot 12 jaar

ALS EEN VOSSENSTAART OP EEN LANDKAART

Riet Wille verzamelde 15 originele, vaak onbekende dierenfabels uit de hele wereld. Elk verhaal werkt naar een verrassende pointe toe met vaak een boodschap, zoals het ware fabels betaamt. De stijl van de verhalen is licht en speels: korte zinnestels die je met plezier ritmisch voorleest en die rijmen op elkaar. Tegelijkertijd speelt de auteur meesterlijk met taal. De illustraties van Sassafras De Bruyn wekken exotische dierenwerelden tot leven met onverwachte kleuren en rake potloodlijnen.

Als een vossenstaart op een landkaart | Riet Wille & Sassafras De Bruyn (ill.)
De Eenhoorn | ISBN 9789462916722
5 tot 8 jaar

BOEKENTIPS VAN DE UITGEVERS

HET BUITENGEWONE HANDBOEK VOOR DE OBSERVATOLOG

Een rijk geïllustreerde, speelse veldgids. Trek er samen met je leerlingen op uit en ga op kleine wetenschappelijke expedities. Ja, zelfs op de gewoonste plekken (zoals bijvoorbeeld op de stoep of onder een bloempot) zijn de ongewoonste dingen te vinden. Word expert in het vinden van piepkleine diertjes, plantjes en paddenstoelen en leer er alles over. Het ideale handboek voor beginnende wetenschappers en nieuwsgierige waarnemers vanaf 8 jaar!

Het buitengewone handboek voor de observatoloog | Gisselle Clarkson & Bibi Dumon Tak (vert.) | Lannoo
ISBN 9789401498104 | vanaf 8 jaar

MIJN AVI-MOPPENBOEK (AVI E3)

Wie zegt dat lezen niet leuk kan zijn? Urenlang lachplezier verzekerd met dit grappige moppenboek op AVI-niveau E3. De moppen in dit boekje zijn speciaal geschreven voor lezertjes op het einde van het eerste leerjaar (AVI E3 / AVI 2). Een moppenboek dat beginnende lezers helemaal zelf kunnen lezen. En dat biedt leesplezier!

Mijn AVI-moppenboek (AVI E3) | Elly Simoens | Standaard Uitgeverij
ISBN 9789403236391 | 7 tot 12 jaar

RIK EN JESPER OVERLEVEN OP EEN ONBEWOOND EILAND

Een humoristische graphic novel over een bizarre botenrace waarbij het noodlot toeslaat. Rik en Jesper doen namelijk met hun zelfgebouwde boot mee aan de befaamde zee-eendenrace, de enige race ter wereld met vier keer de letter 'e' achter elkaar. Onderweg komen ze in een afgrijselijke waterhoos terecht en ze belanden op een onbewoond eiland ... Een spannend verhaal waarin de hoofdpersonages de meest bizarre avonturen beleven.

Rik en Jesper overleven op een onbewoond eiland | Rik Kleeven & Jesper Weijs, Tamara Boon (ill.) | Kosmos | ISBN 9789043932042
vanaf 7 jaar

GENOMINEERD

Valérie Desautez

SCHOOL: ondersteuner voor taal, Frans en wiskunde, leerkracht WO en boekenjuf op Vrije Basisschool De Beerring in Beringen

FAVORIETE KINDERBOEK: *Pluk van de Petteflet*, Annie M.G. Schmidt, *Querido*

‘SAMEN PLEZIER HEBBEN TIJDENS HET VOORLEZEN IS ONBETAALBAAR. DAT GEVOEL WIL IK ELKE LEERLING LATEN ONTDEKKEN’

Juf Valérie is de deeltijdse boekenjuf van basisschool De Beerring. Ook fondsenwerver, aankoper en wandelende catalogus mag je toevoegen aan haar taakomschrijving. Ze is een grote fan van voorlezen: ‘Het zorgt voor intimiteit, rust én een uitgebreide woordenschat. Zelfs de oudste leerlingen vragen ernaar.’

‘Sinds 4 jaar mag ik 10 uurtjes per week met taal en boeken bezig zijn in onze grote, lagere school. Ik richt me vooral op het begrijpend lezen en de boekenmotivatie. Ook woordenschatverwerving en begrijpend luisteren staat op de to-dolijst. Ik probeer mijn collega’s te ondersteunen door **nieuwe, goede boeken en verwerkingen in de klas te introduceren**. En intussen neem ik ook de leerlingen mee in mijn boekenenthousiasme. Zonde wel dat door corona, zieke collega’s en het lerarentekort in het algemeen mijn taaluren vaak moeten wijken.’

‘Ons leesbeleid is in de maak. Door het wegvallen van gezamenlijke vrije uren om te kunnen overleggen, zijn de intenties verwaterd. Ik ben voorlopig de kapstok wat lezen betreft: hebben collega’s of leerlingen vragen, zoeken ze een boek, dan trekken ze aan mijn mouw. Dat zoveel collega’s me genomineerd hebben, toont dat ze mijn vuur voor boeken voelen. Dat is **een mooie waardering**.’

KASSA KASSA

‘Ik ben ook de fundraiser. Een actie als The Masked Reader waarbij ouders boekopdrachten sponsoren, brengt tussen 3000 en 5000 euro op. **Een smak geld dat naar nieuwe boeken kan gaan**. In de periode waarin de The Masked Reader loopt, leeft het lezen erg op school. Iedereen kijkt uit naar een nieuw filmpje. Ook thuis raden ze mee.’

‘Als aankoper mag ik die centen ook besteden. Daarbij vraag ik altijd **input aan de collega’s**: wat hebben jullie graag, wat heb je nodig in de klas? Ik pols bij iedereen en geef suggesties. Ik ben goed op de hoogte van het hele aanbod en van acties.’

STOF TOT NADENKEN

‘Voorlopig zitten alle boeken van de school in een open kast die in een toegankelijke overdekte ruime staat. Er is nog geen uitleensysteem. Dat is niet ideaal omdat het al snel een rommeltje wordt en er soms ook boeken verdwijnen. Misschien maak ik nog wel **rollende boekenkarren die tussen de parallelklassen kunnen circuleren**. Zo kunnen de boeken optimaal renderen.’

‘Er is nog meer om over na te denken. Mijn boekenjufuren geven me veel voldoening, maar de combinatie met Frans, wiskunde en WO maakt het zwaar. Een eigen klas met al mijn eigen boeken? Het lijkt zo heerlijk afgebakend.’

VOORLEZEN IN 5 EN 6

‘Voor nu probeer ik de leesmotivatie, het tekstbegrip en de woordenschat bij de leerlingen op te krikken. Dat doe ik onder meer door veel voor te lezen. Zelfs 5 en 6 vragen ernaar. **Die oudste leerlingen uitgedaagd houden is moeilijker dan 1 en 2**. Met een activiteit als ‘Zoek de dader’, een soort escaperoom met te kraken codes en raadsels, lukt het wel.’

‘Breng geen oude AVI-leesboekjes uit de bib mee, want er zit niks van woordenschat in.’

‘Voorlezen is op zoveel vlakken belangrijk. Het zorgt voor intimiteit en rust. Je vergroot er de leefwereld van de leerlingen mee en maakt emoties bespreekbaar. Er is ook het **stuk herkenning als ze voor het eerst zelf iets meemaken**. Als je voorleest van kleins af aan, dan zie je ze genieten. Nadien wordt het: zij leest een stuk en ik een stuk. Dat samen lachen en plezier hebben is onbetaalbaar. Ik zou willen dat alle kinderen hier dat gevoel kunnen ontdekken.’

‘Daarom organiseer ik bij de kleuters ook een workshop ‘interactief voorlezen’ voor de ouders. Zo probeer ik het hun te leren. En op de jaarlijkse Voorleesavond voor de kleuters en eerste graad maken we het supergezellig in de klassen. De leerlingen zitten er dan in hun pyjama met hun knuffeltje te luisteren onder de lampjes. Misschien kan ik nog eens een voorleesmomentje met mijn eigen kinderen filmen om te tonen hoe fijn en gemakkelijk het kan zijn?’

LESTIPS VAN VALÉRIE

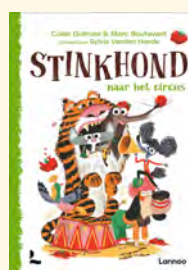
BOEKENZOEKER

'In 5 en 6 geef ik in het begin van het schooljaar een les over 'Hoe kies je een goed boek?' Boekenzoeker, Bieblo, Plusuit en Pluiser komen dan aan bod. Dan laat ik hen een lijstje maken en daarmee gaan ze naar de bib.'

NIET ALLEEN AVI-LEESBOEKJES

'Ik moedig collega's aan om niet alleen oude AVI-leesboekjes uit de bib mee te brengen. Er zit immers weinig woordenschat in.'

IN DE BOEKENKAST VAN JUF VALÉRIE

VLAANDERENLEESTDAG 2025

In 2025 vindt de derde editie van Vlaanderenleestdag plaats. Op woensdag 23 april - niet toevallig Wereldboekendag - roepen iedereen Leest, het Departement Onderwijs en Vorming en het Departement Cultuur, Jeugd en Media alle kinderen en volwassenen op om te lezen, voor te lezen, samen te lezen en lezen zichtbaar te maken.

Woensdag 23 april is het bovendien ook Buitenspeeldag – ideaal om tussen het spelen door buiten even tot rust te komen met een boek of om een voorleesmoment in het park, op de speelplaats of in de speeltuin te organiseren. Neem dus die boekenkoffer ook mee naar buiten!

vlaanderenleestdag.be

KIJK DAN TOCH! DE WEG NAAR VERTRAGING EN TEVREDENHEID

Hoe kan je iemand ervan overtuigen dat, in een wereld waarin steeds meer gebeurt, het echt wel de moeite loont om op zoek te gaan naar minder? Zonde, dachten Jos Verlooy en Nicole van Bael, verbonden in het pseudoniem Elvis Peeters, dat de vreugde voor het oprapen ligt, maar dat kinderen en jongeren vooral met *fear of missing out* en rusteloosheid kampen. Die gedachte kiemde tot een verhaal, dat in Sebastiaan Van Doninck de gedroomde illustrator vond. Zo ontstond *Kijk dan toch!*, een boek over hoe minder toch meer kan zijn.

Een pad wordt uitgenodigd door een slak om samen met haar uit te zien naar het 'iets' dat die dag staat te gebeuren. De pad stemt in, waarna de slak op een boomstam klimt en verwachtingsvol in stilte voor zich uitkijkt. Maar de pad is ongedurig. Bedoelt de slak de stoet mieren die voorbijtrekt? Of zijn het de kibbelende mussen? Was dat de grote gebeurtenis? Of is het soms de wiegende distel waarop de bij

neerdaalt? 'Ik zie niks', zegt de pad herhaaldelijk tot ergernis van de slak. 'Kijk dan toch', verzucht die op haar beurt. Onder tussen stijgt de zon steeds hoger, totdat het middaglicht de hemel in lichterlaaie zet en het bos in een kleurexplisie onderdompelt.

'Kijk dan toch! is onze uitnodiging om te observeren en te genieten van de schoonheid die de wereld ons aanreikt.'

VERWONDERD STILSTAAN

Nicole: 'We zeggen weleens dat de wereld in een hoog tempo draait, maar als beeld is dat verraderlijk passief: het is de mens zelf die met een rotvaart leeft. We gaan snel, sneller, snelst. Daarom hebben we in *Kijk dan toch!* voor twee extreem trage dieren gekozen: een slak en een pad. Je gewoon al in die twee dieren proberen in te leven, is een oefening in geduld en in vertragen.'

*Hoog in de distel prijkt een paarse bloem.
Ze wiegt zacht in het zonlicht.
Een bij komt aanvliegen en buigt zich over de bloem.
Ze zoemt en gonst terwijl ze rond de bloem zweeft.
Ze zoekt naar de nectar in de bloemkelk.
Ze danst over de stugge bloemblaadjes.
Hoog op de distel.
En plots is daar een vogel.
En weg is de bij.*

'Is dit dan de gebeurtenis?' vraagt de pad.

*'Ach,' zucht de slak, 'wees niet zo ongeduldig.
Kijk gewoon.'*

Jos: 'Mensen willen zo graag een groots en meeslepend leven, ze willen Thailand en New York nog zien, en daarna en daarna ... Wie elke dag bezig is met het organiseren van de eigen prikkels, vindt meestal geen tijd om ergens rustig bij stil te staan. Verwondering is een manier van in het leven staan, je moet tijd nemen of maken om aandachtig te kunnen zijn.'

ZIEN VERSUS KIJKEN

Nicole: 'In essentie gaat *Kijk dan toch!* ook over tevredenheid. Pad en slak zijn er allebei naar op zoek. De slak heeft deugd van de dag, de pad vindt er maar niets aan – nochtans beleven ze hetzelfde stuk leven, krijgen ze dezelfde wereld te zien.'

Jos: 'Ze zien hetzelfde, maar ze kijken anders. En precies dat willen we aan kinderen en jongeren meegeven: kies hoe je kijkt, want hoe je de wereld ziet, bepaalt hoe je deze beleeft en dat zal bepalen hoe je het leven ervaart.'

Nicole: '*Kijk dan toch!* is onze uitnodiging om te observeren en te genieten van de schoonheid die de wereld ons aanreikt. Of zoals ik in een lezersrecensie las: "Vanavond liep ik van het huis van mijn moeder naar mijn eigen huis. De zon scheen en ik deed mijn ogen even dicht. Ik haalde diep adem en genoot van dat ene moment. Ik denk dat slak trots op me geweest zou zijn."

DE BOON VAN HET PUBLIEK

De lezers kozen het prentenboek *Kijk dan toch!* van Elvis Peeters en Sebastiaan Van Doninck als winnaar van de Boon publieksprijs 2024 voor kinder- en jeugdliteratuur. De keuze van de jury viel op de young-adultroman *Neem nooit een vriend* van auteur Erna Sassen en illustrator Martijn van der Linden.

deboon.be

5 LESTIPS VAN JUF MAAIKE

MAAIKE VERSTRAETE, klasleerkracht vijfde leerjaar en beleidsondersteuner op Gemeentelijke Basisschool De Horizon in Snaaskerke:

'Kijk dan toch! van Elvis Peeters en Sebastiaan van Doninck doet leerlingen stilstaan in een digitale maatschappij op tempo. Er is ruimte voor verwondering. De herkenbare karakters van pad en slak worden geschetst in een dompelbad vol rijke taal.'

'Het verhaal is geschikt voor de oudste kleuters, maar het zet zeker ook oudere (voor)lezers aan het denken. De opdrachten kan je aanpassen aan jouw klasgroep. Het boek nodigt uit om even tot stilstand te komen en tijd te nemen. Iets wat we als leerkracht soms zelf ook te weinig doen ...'

1 Verwonder en verstil

Het verhaal zelf is erg sterk. Trek er met je leerlingen op uit in de buurt. Zoek een streepje natuur of groene omgeving en laat hen om de beurt verstillen en zich verwonderen.

- In duo's laat je hen elementen uitpikken met de slagzin *Kijk dan toch!*.
- Aansluitend benoemen ze in volzinnen wat ze uitlichten: 'Ik toon je deze paardenbloem omdat ik de wind de pluïsjes zag wegblazen.' 'Hier is een mooi spinnenweb dat je bijna niet kan zien.'
- Leerlingen van de bovenbouw kunnen kaartjes schrijven om de slagzin aan te vullen. Verzamel de kaartjes in een potje en laat ze om de beurt eentje trekken. 'Hier groeit heldergroen mos op een stronk.' Waar zie je dat? Leg het kaartje erbij. Goed geraden? De schrijver bevestigt of corrigeert.
- Laat de leerlingen de woordenschat gebruiken in zinnen of in een woordtrap. Bijvoorbeeld: Wat is sneller dan schuifelen?
- Link of voeg deze woordenschat toe aan het klassieke woordpakket. Dicteer een zin met weegbree. Rubriceer nevel bij verenkel.

2 Waterverf / Luisteractiviteit

De knappe illustraties geven het verhaal een extra dimensie. De mimiek van pad geeft hem een heel menselijk kantje. Laat de leerlingen een deel van het verhaal beluisteren of observeren. Daarna bied je een 'gebeurtenis' aan als muzische luisteropdracht. Bijvoorbeeld het fragment met de distel.

- Kopieer pad op de kei en plaats hem onderaan op een groot tekenblad.
- Lees expressief het fragment voor en laat de leerlingen schetsen wat ze horen. 'Hoog in de distel prijkt een paarse bloem.' 'Een bij komt aanvliegen en buigt zich over de bloem.'
- Bij een tweede luisterbeurt kunnen de leerlingen hun schets verfijnen en schilderen met waterverf.
- Presenteer nadien de verschillende werken. Welke gelijkenissen of verschillen zie je? Wie voegde elementen toe vanuit de eigen fantasie?

3 Rijke taal

Elvis Peeters serveert een rijk gebruik van de Nederlandse taal zonder dat het gekunsteld overkomt. De woorden vloeien uit hun pen en geven het verhaal een meerwaarde.

- Ga met de klas op zoek naar rijke woordenschat: geschuifel, stugge, bloemkelk, weegbree, nevel ...

4 Vragen staat vrij

Het verhaal geeft tal van aanzetten tot nadenken. Gebruik ze binnen je klasgroep. Als leerkracht ben jij de spilfiguur om het gesprek via goede vragen naar een hoger niveau te tillen.

- Wat vind je mooi in het bos? Waar sta jij bij stil?
- In welk dier herken je jezelf het meest? Wat herken je dan?
- Als er een derde dier in het verhaal zou mogen bijkomen, welk dier zou dat zijn? Hoe zou zijn of haar karakter zijn?
- Welke gebeurtenis spreekt jou het meest aan?
- Wat zou jij zeggen tegen pad als tip om beter te kijken?

5 Thematisch

Een feest of gebeurtenis op school is vaak thematisch uitgewerkt. *Kijk dan toch!* biedt kansen om dat breed aan te pakken: het is een fijn (voor)leesboek én een mooie basis voor allerlei activiteiten. Uit een slimme boekenkeuze haal je meer. Win-win!

- Een knap talig draaiboek voor een reflectiemoment of ritueel met een aanzet tot filosoferen?
- Een kort toneel voor heel de school als creatieve verwerking van een natuuruitstap of schoolreis?
- Een MOssige uitdaging om stil te staan bij de natuur in de schoolomgeving?
- Een boeiend boek voor opa Jos tijdens Voorleesweek?
- De kleuterproclamatie met het verhaal als leidraad?

BOEKENTIPS VAN DE JURY

EEN TRUI OM IN TE WONEN

Een trui om in te wonen is een verhaal waarin voor jezelf opkomen en respect hebben voor elkaar op een mooie, warme manier getoond worden. Het verhaal van Marieke van Hooff is geschikt om voor te lezen en om zelf te lezen vanaf 6 jaar. De tekst is vrolijk, bevat humor en is heel speels afgedrukt. Op een pagina staan enkele regels of soms enkel een woord, afgewisseld met prachtige tekeningen van Isabelle Geeraerts.

**Een trui om in te wonen | Marieke van Hooff & Isabelle Geeraerts (ill.) | Pelckmans
ISBN 9789464291537 | 6 tot 8 jaar**

HET MEISJE EN DE ROTS

Prentenboeken zijn niet enkel voor kleuters. Als je in de klas te maken krijgt met verlies of verdriet, kan dit boek groot en klein troosten. De prachtige zwart-witbeelden van Martha Verschaffel nemen je mee in het verhaal van een meisje dat onverwacht bezoek krijgt. De beeldspraak van auteur Kristien In-'t-Ven brengt herkenbaarheid en biedt troost. Een boek dat uitnodigt tot gesprek.

**Het meisje en de rots | Kristien In-'t-Ven & Martha Verschaffel (ill.) | Lannoo
ISBN 9789401498234 | vanaf 6 jaar**

HET GRAS LACHT GROEN

Deze verhalenbundel biedt jonge lezers een hoopgevende blik op het klimaat. Woon je niet beter op een boot als daar binnenkort een gletsjer kan liggen? Waarom laten die keurige mensen plots de tuin zijn gangetje gaan? Met verfrissende, geestige, positieve maar tegelijkertijd ook rauwe klimaatverzen en -kortverhalen van o.a. Joke van Leeuwen, Maud Vanhauwaert, Erik van Os, Anne Provoost ... Op een fantasierijke manier komen verschillende facetten van de klimaatverandering aan bod.

**Het gras licht groen | Diverse auteurs & Lucas Suykens (ill.) | De Eenhoorn
ISBN 9789462917682 | vanaf 9 jaar**

BOEKENTIPS VAN DE UITGEVERS

HET GEHEIM VAN EUROPA

Kinderen horen of lezen wel eens 'Dat moet van Europa' of 'Dat mag niet van Europa'. Wie is dat, Europa? En waarom heeft Europa zoveel macht? En waarom weten volwassenen er zo weinig over? Het lijkt wel een geheim! Dat mysterie ontrafelen Europakenner Rob Heirbaut en jeugdauteur Danny De Vos in dit boek. Leslie Saurus maakte er fantastische illustraties bij. Een boek vol spannende weetjes, op een heldere manier uit de doeken gedaan.

Het geheim van Europa | Rob Heirbaut & Danny De Vos, Leslie Saurus (ill.) | Standaard Uitgeverij | ISBN 9789000228078 | vanaf 10 jaar

DE WIP

Balanceren op een wip is niet zo saai als het lijkt. Er zijn zo van die dagen dat je er de meest fantastische avonturen op beleeft ... De wip is een hilarisch stapelverhaal in beeld. Bij elke pagina word je opnieuw verrast door de gekke personages die allemaal hun plekje willen veroveren op dat ene speeltuig: van gemaskerd varken tot Elvis, van walvis tot dino. Evenwicht valt ver te zoeken, spelplezier is er des te meer!

**De wip | Joaquin Camp | Tiptoe Print
ISBN 9789463880589 | vanaf 3 jaar**

HOUT

Boom is de allergrootste, alle insecten en dieren kijken naar hem op en zijn kruin is de kroon op het bos. Tot het stormt en Booms lievelingstak (diegene die een olifant kan optillen) afgeknakt op de grond ligt. Hoe moet het nu verder met Boom? Hout is geïnspireerd op het levensverhaal van Marc Herremans, over de verschillende manieren waarop we kunnen zorgen voor elkaar – en over Boom met zijn hart van hout.

Hout | Kim Crabeels & Dieter De Schutter (ill.), in samenwerking met Marc Herremans Pelckmans | ISBN 9789463378062 | 7 tot 9 jaar

DE UITREIKING

De titel van laureaat Beste Boekenjuf/meester gaat samen met een boekenpakket voor de schoolbibliotheek, aangeleverd dankzij de gulle medewerking van Vlaamse kinder- en jeugdboekenuitgevers. We verrasten de drie laureaten op hun school met deze waarderende prijs. Boekenjuf Els kreeg een pakket met 100 boeken. De laureaten ontvingen een mooie selectie boekentitels voor in de klas. De overige genomineerden kregen een leespakket toegestuurd.

‘Enthousiaste juffen of meesters helpen om leerlingen aan het lezen te krijgen en te houden. Ik wil dan ook uitdrukkelijk de Beste Boekenjuf en de andere genomineerden **feliciteren met hun inspanningen.**’

Jan Rijkers – Voorzitter van de Vlaams-Nederlandse Taalraad

‘Ik vind het heel mooi dat al die boekenjuffen zo hard werken aan leesmotivatie. Het is erg belangrijk dat leerlingen ook **genieten van teksten** en ondertussen een stuk **cultuur** meekrijgen. Ik kwam als kind zelf uit een klassiek arbeidersgezin. Wij gingen niet vaak op reis en gingen niet naar de muziekschool, maar mijn moeder nam me wel voortdurend mee naar de bibliotheek. Het was daar dat ik een heel wereldbeeld meekreeg.’

Jordi Casteleyn - Hoofddocent Vakdidactiek Nederlands aan de Universiteit Antwerpen, voorzitter van de werkgroep Leesoffensief Onderwijs 2.0 van de Vlaamse overheid

‘We zagen steeds meer diversiteit, meer verschil in talige niveaus. Zo zijn we vormingen beginnen volgen, informatie gaan zoeken, ouders gaan bevragen ... en hebben zo **prioriteiten** bepaald.’

Juf Els

‘We stellen ambitieuze doelen, bieden **rijke taal** aan. Zo zit lezen nu geïntegreerd in de thema's voor wereldoriëntatie. Dan zoeken we informatieve teksten, bieden er woordenschat rond aan, preteachen errond.’

Juf Sofie

‘Als je enkel in het technisch lezen blijft hangen, dan haken onze leerlingen mentaal helemaal af qua taal. Ik probeer echt **de kracht en pracht van Nederlands** te tonen. Pas dan zijn we op weg naar gelijke kansen.’

Juf Marianne

Bekijk nog meer sfeerbeelden van de uitreiking op cultuurkuur.be/boekenjuf2024.

Colofon

Beste Boekenjuf/meester 2024 is een publicatie van CANON Cultuurcel, Departement Onderwijs en Vorming.

Coördinatie Beste Boekenjuf/meester

Caroline Roelants, Nele Maes (CANON Cultuurcel) en Sylvie Dhaene (Iedereen Leest)

Journalistieke verslagen

Veerle Vanbuel

Tekstredactie

Caroline Roelants, Lieven Van den Weghe, Nele Maes (eindredactie)

Fotografie

Veerle Vanbuel en aangeleverd door scholen en organisaties

Kevin Faingnaert (p. 7), Eric Kottier (p. 8), Michiel Devijver (p. 13-14, 34), Simon Bequoye (p. 40-41)

Illustraties

Karolien Vanderstappen (p. 41)

Sebastiaan Van Doninck (p. 48)

De juryleden voor de editie 2024

Lotte Kerremans (Klasse)

Maike Verstraete (Beste Boekenjuf 2023)

Ingrid Ocket (Onderwijsinspectie)

Hannah Kruihof (Uitgeverij De Eenhoorn)

Margot Van Dingenen (Iedereen Leest)

Iris Vansteelandt (AP Hogeschool)

Aline Broos (Pelckmans Uitgevers)

Liesbet Knoops (Vrije Basisschool Heilig Hart Leuven)

Het middenkatern bevat de leeskaarten

De leeskaarten zijn een instrument om leestips en leeservaringen te delen. Ze helpen om over boeken in gesprek te gaan. Je kan de kaarten kopiëren of downloaden en verder verspreiden.

Origineel concept: Heidi Desmet (GO!), Steven De Laet (OVSG), Elke De Swert, Brunhilde Foulon (AHOVOKS), Bart Masquillier (Katholiek Onderwijs Vlaanderen) en Saskia Timmermans (lerarenopleiding Odisee) onder begeleiding van Daniëlle Daniels en Dirk Terryn.

Illustratie leeskaarten 2024: Lucas Suykens

Wettelijk depot

D/2024/3241/257

Verantwoordelijke uitgever

Ann Verhaegen

Secretaris-generaal

Departement Onderwijs en Vorming

Koning Albert II-laan 15

1210 Brussel

Beste Boekenjuf/meester is een initiatief van CANON Cultuurcel in samenwerking met Iedereen Leest en Vlaamse kinder- en jeugdboekenuitgevers. Met dank aan de volgende uitgeverijen voor de geschonken boeken: VBK uitgevers, Uitgeverij Lannoo, Pelckmans Uitgevers, Uitgeverij De Eenhoorn, Standaard Uitgeverij, Clavis Uitgeverij.

Dit magazine en eerdere edities kan je gratis downloaden of bestellen op vlaanderen.be/publicaties (zoeken op zoekterm 'boekenjuf').

Wie wordt de nieuwe Boekenjuf of Boekenmeester?

Wie tilt het leesonderwijs op jouw kleuter- of lagere school naar een hoger niveau? Wie pakt uit met een sterk lees- én taalbeleid voor álle leerlingen? Wie biedt een rijke schat aan (voor)leesteksten aan? Wie schaaft zijn aanpak bij op basis van wetenschappelijk onderzoek en praktijk? En stimuleert zo het (voor)lezen van jong tot oud, zowel op school als daarbuiten? Kortom, wie wakkert in jouw team het leesvuur aan?

Signaleer ons dit talent op cultuurkuur.be/boekenjuf. Deelnemen kan tot 15 december. Wie weet wint hij of zij wel een boekenpakket van 100 boeken als Beste Boekenjuf/meester. Alleszins krijgt hij/zij een bericht over de pluim die jij gegeven hebt.

CULTUUR**KUUR**.BE

daar vinden **cultuur**
en **onderwijs** elkaar

Surf naar cultuurkuur.be
voor inspiratie, partners en ondersteuning

CANON
CULTUURCEL

